

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 8. janvārī¹

Lietas C-605/13 P un C-630/13 P

**Issam Anbouba
pret**

Eiropas Savienības Padomi

Apelācijas — Ierobežojoši pasākumi pret Sīriju — Pasākumi, kas vērsti pret personām un vienībām, kuras gūst labumu no režīma īstenotās politikas vai atbalsta režīmu — Līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana — Kritērijs iekļaušanai sarakstā — Plaša Padomes rīcības brīvība — Pierādīšanas pienākums

1. Kopš 2011. gada marta notiek protesti pret prezidentu Bašaru al Asadu [*Bachar Al-Assad*] un viņa vadīto režīmu Sīrijā. Viens no valdošā režīma privileģētajiem līdzekļiem, lai atbildētu uz šiem protestiem, ir represijas, kuru rezultātā valstī ir izcēlies pilsoņu karš.
2. Vēršoties pret Bašara al Asada režīma vardarbību, Eiropas Savienība nolēma ieviest ierobežojošus pasākumus. Šo pasākumu mērķis ir piespiest minēto režīmu atteikties no vardarbības pret civiliedzīvotājiem. Tie ir vai nu vispārpiemērojami pasākumi, jo tie attiecas, piemēram, uz dažu Sīrijai paredzētu produktu eksporta aizliegumiem, vai individuāli piemērojami pasākumi, jo to mērķis ir īpaši ir iesaldēt ar Sīrijas režīmu saistītu fizisku un juridisku personu līdzekļus un saimnieciskos resursus.
3. Tādējādi, lai arī ierobežojoši pasākumi oficiāli ir vērsti pret valsti, faktiski tie skar fiziskas vai juridiskas personas, kuras tiek uzskatītas par tieši atbildīgām par situāciju, kādu vēlas novērst Savienība, vai arī personas, kuras veicina vai kurām ir vara ietekmēt tās atrisināšanu².
4. Pret Sīrijas režīmu vērsti ierobežojoši pasākumi tika ieviesti pakāpeniski. Sākotnēji tie attiecās uz privātpersonām, pamatojoties uz viņu ieņemamo amatu valsts aparātā. Konstatējot, ka, neraugoties uz šo sākotnējo pasākumu kopumu, represijas pret civiliedzīvotājiem turpinājās, Savienība paplašināja pasākumu piemērošanas jomu, attiecinot tos uz citām iedzīvotāju grupām, tostarp vairākiem uzņēmumu vadītājiem.
5. Šādi paplašinot ierobežojošu pasākumu piemērošanas jomu uz privātpersonām, rodas problēma saistībā ar pierādījumu sniegšanu par to, vai pastāv saikne starp līdzekļu iesaldēšanas sarakstos iekļautajām personām un trešās valsts režīmu, pret kuru šie pasākumi ir vērsti.
6. Tieši šāda problēma ir aplūkojamo lietu pamatā.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — Skat. Beaucillon, C., *Les mesures restrictives de l'Union européenne*, Brisele: Bruylant, 2014, 445. lpp.

7. *I. Anbouba* ar divām apelācijas sūdzībām lūdz Tiesai atcelt divus Vispārējās tiesas spriedumus *Anbouba/Padome*³, ar kuriem Vispārējā tiesa ir noraidījusi viņa prasības atcelt vairākus lēmumus par viņa līdzekļu iesaldēšanu.

8. Vispārējā tiesa savos spriedumos nosprieda, ka, tā kā galveno Sīrijas uzņēmumu vadītājus varēja kvalificēt kā ar Sīrijas režīmu saistītas personas, jo minētie uzņēmumi nebūtu varējuši veikt komercdarbību, ja vismaz tie neguva labumu no minētā režīma un ja no savas puses nesniedza tam konkrētu atbalstu, Eiropas Savienības Padome nolēma piemērot galveno Sīrijas uzņēmumu vadītājiem prezumpciju par atbalstu Sīrijas režīmam.

9. Pamatojoties uz faktu kopumu, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šādu prezumpciju varēja piemērot *I. Anbouba*.

10. Apelācijas tiesvedības ietvaros Tiesai tiek lūgts izlemt, vai Vispārējā tiesa ar saviem spriedumiem ir pārkāpusi Tiesas judikatūrā paredzētos noteikumus par pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā.

11. Šajos secinājumos sākumā izvērtēšu Tiesas neseno judikatūru, kurā ir paredzēti šādi noteikumi, un vēlāk ierosināšu minētās apelācijas sūdzības noraidīt.

12. Lai arī Vispārējās tiesas argumentācija attiecībā uz prezumpcijas jēdzienu man šķiet apstrīdama, izklāstīšu iemeslus, kāpēc, manuprāt, Vispārējā tiesa pamatoti varēja secināt, ka Padome ir izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā, it īpaši ņemot vērā kritēriju iekļaušanai sarakstā, kurš ir minēts vispārīgajos noteikumos par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīrijas režīmu un kura noteikšanā Padomei ir plaša rīcības brīvība, plaši zināmu faktu un neapstrīdētu faktu kopuma esamību, šī režīma iezīmes, kā arī pilsoņu kara Sīrijā kontekstu.

I – Strīda rašanās fakti

13. Vispārējā tiesa strīda rašanās faktus pārsūdzētajos spriedumos apraksta šādi:

“1 2011. gada 9. maijā Padome [..], pamatojoties uz LES 29. pantu, pieņēma Lēmumu 2011/273/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV L 121, 11. lpp.). Šā lēmuma 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka tiek iesaldēti visi līdzekļi un saimnieciskie resursi, kas ir pielikumā uzskaitīti un par vardarbīgām represijām pret Sīrijas civiliedzīvotājiem atbildīgo personu īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē, kā arī visi līdzekļi un saimnieciskie resursi, kas ir tādu pielikumā uzskaitīto personu un vienību un ar tām saistīto personu un vienību īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē. Šīs iesaldēšanas kārtība ir noteikta citos šī paša panta punktos. Saskaņā ar Lēmuma 2011/273 5. panta 1. punktu šo personu sarakstu izstrādā Padome.

2 Ar 2011. gada 2. septembra Lēmumu 2011/522/KĀDP, ar ko groza Lēmumu 2011/273 (OV L 228, 16. lpp.), Padome it īpaši ir paplašinājusi šā lēmuma 4. panta 1. punkta piemērošanas jomu uz visiem līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem, kas ir pielikumā uzskaitīti un par vardarbīgām represijām pret Sīrijas civiliedzīvotājiem atbildīgo personu īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē, kā arī visiem līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem, kas ir tādu pielikumā uzskaitīto personu un vienību un ar tām saistīto personu un vienību īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē, kuras gūst labumu no režīma vai atbalsta to”.

3 — Spriedums T-563/11, EU:T:2013:429, turpmāk tekstā – “spriedums T-563/11”, un spriedums T-592/11, EU:T:2013:427, turpmāk tekstā – “spriedums T-592/11” (turpmāk tekstā kopā – “pārsūdzētie spriedumi”).

Tajā laikā sarakstā tika iekļauts arī apelācijas sūdzību iesniedzēja vārds *Issam Anbouba*. Šis iekļaušanas iemesli, kas norādīti atbilstošajā minētā saraksta ailē, ir šādi: “*Issam Anbouba Est* (agrorūpniecība) priekšsēdētājs [4]. Atbalsta Sīrijas režīmu ar ekonomiskiem līdzekļiem.”

- 3 Padomes 2011. gada 9. maija Regula (ES) Nr. 442/2011 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā (OV L 121, 1. lpp.) tika pieņemta, pamatojoties uz LESD 215. panta 2. punktu [5] un Lēmumu 2011/273. Tās 4. panta 1. punktā ir paredzēts iesaldēt visus līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir II pielikumā uzskaitīto fizisko vai juridisko personu, vienību un struktūru īpašumā, valdījumā vai turējumā. Ar Padomes 2011. gada 2. septembra Regulu (ES) Nr. 878/2011, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 442/2011 (OV L 228, 1. lpp.), it īpaši ir grozīts Regulas Nr. 442/2011 II pielikums un apelācijas sūdzību iesniedzēja vārds ir iekļauts to personu, vienību un struktūru sarakstā, uz kurām attiecas attiecīgais pasākums. Iemesli viņa iekļaušanai minētā pielikuma sarakstā ir identiski Lēmuma 2011/522 pielikumā norādītajiem.
- 4 Padomes 2011. gada 23. septembra Lēmumā 2011/628/KĀDP, ar ko groza Lēmumu 2011/273 (OV L 247, 17. lpp.), un Padomes 2011. gada 13. oktobra Regulā (ES) Nr. 1011/2011, ar ko groza Regulu Nr. 442/2011 (OV L 269, 18. lpp.), iepriekš minētā saraksta 3. punktā tika saglabāts apelācijas sūdzību iesniedzēja vārds un sniegta informācija par viņa dzimšanas datumu un vietu.
- 5 2011. gada 7. oktobrī apelācijas sūdzību iesniedzējs iesniedza Padomei lūgumu pārskatīt lēmumu, ar kuru viņa vārds tika iekļauts attiecīgajā sarakstā, ko Padome noraidīja 2011. gada 14. novembrī.
- 6 Ar Padomes 2011. gada 13. oktobra Lēmumu 2011/684/KĀDP, ar ko groza Lēmumu 2011/273 (OV L 269, 33. lpp.), to personu, vienību un struktūru, uz kurām attiecas attiecīgie pasākumi, sarakstam tika pievienots jauns vienības nosaukums un tika grozīti daži būtiski Lēmuma 2011/273 noteikumi. Ar Padomes 2011. gada 14. novembra Lēmumu 2011/735/KĀDP, ar ko groza Lēmumu 2011/273 (OV L 296, 53. lpp.), attiecībā uz šajā sarakstā iekļautajām personām tika ieviesti papildu ierobežojoši pasākumi.
- 7 2011. gada 14. oktobrī Padome publicēja paziņojumu to personu un vienību ievēribai, kurām piemēro Lēmumā 2011/273, kas grozīts ar Lēmumu 2011/684, un Regulā Nr. 442/2011, kas ir grozīta ar Regulu Nr. 1011/2011 (OV C 303., 5. lpp.), paredzētos ierobežojošos pasākumus.
- 8 Lēmums 2011/273 tika atcelts un aizstāts ar Padomes 2011. gada 1. decembra Lēmumu 2011/782/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV L 319, 56. lpp.) pēc tam, kad tika pieņemti jauni papildu pasākumi, saglabājot apelācijas sūdzību iesniedzēja vārdu to personu, vienību un struktūru sarakstā, uz kurām attiecās šie pasākumi.
- 9 Ar Padomes 2012. gada 23. janvāra Īstenošanas lēmumu 2012/37, ar ko īsteno Lēmumu 2011/782/KĀDP (OV L 19, 33. lpp.), attiecīgajā sarakstā tika iekļautas arī citas personas un vienības, un ar Padomes 2012. gada 27. februāra Lēmumu 2012/122/KĀDP, ar ko groza Lēmumu 2011/782 (OV L 54, 14. lpp.), attiecībā uz šajā sarakstā iekļautajām personām tika noteikti papildu pasākumi.
10. Padomes 2012. gada 18. janvāra Regula (ES) Nr. 36/2012 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 442/2011 (OV L 16, 1. lpp.) tika grozīta ar Padomes 2012. gada 27. februāra Regulu (ES) Nr. 168/2012 (OV L 54, 1. lpp.), ar kuru to fizisko vai juridisko personu, vienību un struktūru sarakstā, uz kurām attiecas šie pasākumi, tika iekļauti citi vārdi un pret šajā sarakstā iekļautajām personām tika paredzēti papildu pasākumi. Padomes

4 — Turpmāk tekstā — “SAPCO”.

5 — Taču norādišu, ka Regulas Nr. 442/2011 apsvērumos ir norādīts LESD 215. pants, tomēr neprecizējot, vai uz pieņemtajiem pasākumiem attiecas tā 1. vai 2. punkts.

2012. gada 14. maija Īstenošanas regula (ES) Nr. 410/2012, ar ko īsteno Regulas (ES) Nr. 36/2012 (OV L 126, 3. lpp.) 32. panta 1. punktu, tika mainīta informācija par apelācijas sūdzību iesniedzēja dzimšanas datumu un vietu, kā arī Regulas Nr. 36/2012 II pielikumā minētie iemesli viņa iekļaušanai sarakstā:

Sniedz finansiālu atbalstu represiju aparātam un paramilitārajām grupām, kas īsteno vardarbību pret civiliedzīvotājiem Sīrijā. Nodrošina īpašumu (telpas, noliktavas) improvizētām aizturēšanas nometnēm. Finansiālas attiecības ar augsta ranga Sīrijas amatpersonām.”

II – Prasība Vispārējā tiesā

14. *I. Anbouba* Vispārējā tiesā cēla divas prasības atcelt tiesību aktus.

15. Pirmajā prasībā (lieta T-563/11) – gan sākotnējā prasībā, gan procesuālajos rakstos par prasījumu pielāgošanu – tika lūgts atcelt šādus tiesību aktus:

- Lēmumu 2011/522,
- Lēmumu 2011/628,
- Lēmumu 2011/782,
- Regulu Nr. 878/2011 un
- Regulu Nr. 36/2012,

ciktāl *I. Anbouba* vārds tika iekļauts to personu sarakstā, uz kurām, ņemot vērā situāciju Sīrijā, attiecas ierobežojoši pasākumi.

16. Otrajā prasībā (lieta T-592/11) – gan sākotnējā prasībā, gan procesuālajos rakstos par prasījumu pielāgošanu – tika lūgts atcelt šādus tiesību aktus:

- Lēmumu 2011/684,
- Lēmumu 2011/782,
- Regulu Nr. 1011/2011,
- Regulu Nr. 36/2012 un
- Īstenošanas regulu Nr. 410/2012,

ciktāl *I. Anbouba* vārds tika iekļauts to personu sarakstā, uz kurām, ņemot vērā situāciju Sīrijā, attiecas ierobežojoši pasākumi.

III – Pārsūdzētie spriedumi

17. Pirmajā prasībā (lieta T-563/11) *I. Anbouba* izvirzīja sešus pamatus tiesību aktu atcelšanai, bet trīs no tiem atsauca. Vispārējā tiesa izskatīja trīs atlikušos pamatus, proti, otro pamatu, kas attiecās uz pierādīšanas jomā paredzēto noteikumu pārkāpumu un acīmredzamām kļūdām vērtējumā saistībā ar iemesliem *I. Anbouba* iekļaušanai to personu sarakstā, pret kurām ir vērsti ierobežojoši pasākumi, trešo pamatu, kas attiecās uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, un ceturto pamatu, kas attiecās uz pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu.

18. Otrajā prasībā (lieta T-592/11) *I. Anbouba* izvirzīja sešus pamatus tiesību aktu atcelšanai, bet pēdējos divus no tiem atsauca. Vispārējā tiesa izskatīja atlikušos četrus pamatus, proti, pirmo pamatu attiecībā uz nevainīguma prezumpcijas pārkāpumu un pierādīšanas pienākuma pāreju, otro pamatu attiecībā uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā saistībā ar iemesliem *I. Anbouba* iekļaušanai to personu sarakstā, uz kurām attiecas Savienības sankciju pasākumi, trešo pamatu, kas attiecās uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, un ceturto pamatu, kas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu.

19. Izskatījusi un noraidījusi katru no pamatiem, Vispārējā tiesa noraidīja abas prasības un piesprieda *I. Anbouba* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

IV – Lietas dalībnieku prasījumi Tiesā

20. Lietās C-605/13 P un C-630/13 P *I. Anbouba* prasījumi Tiesai ir šādi:

- 1) atcelt pārsūdzētos spriedumus;
- 2) pieņemot jaunus noteikumus, atzīt un nospriest, ka:
 - lēmums iekļaut *I. Anbouba* to personu un vienību sarakstā, uz kurām attiecas ekonomiskās sankcijas, ir pretrunīgs;
 - atcelt lietā T-563/11 un lietā T-592/11 aplūkotos lēmumus un regulas un
 - piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus abās instancēs.

21. Padomes prasījumi Tiesai ir šādi:

- apelācijas sūdzības noraidīt;
- vajadzības gadījumā un pakārtoti noraidīt apelācijas sūdzības par spēkā esošajiem tiesību aktiem un
- piespriest *I. Anbouba* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus apelācijas instancē.

22. Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

- apelācijas sūdzības noraidīt un
- piespriest *I. Anbouba* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

V – Apelācijas sūdzības

23. Katrā no abām apelācijas sūdzībām ir izvirzīti divi identiski pamati.

24. Ar pirmo pamatu *I. Anbouba* apstrīd to, ka Vispārējā tiesa viņam bija piemērojusi prezumpciju par saistību ar Sīrijas režīmu, un ar otro pamatu to, ka Vispārējā tiesa nebija veikusi attiecīgo lēmumu un regulu parasto pārbaudi.

25. Apelācijas sūdzības attiecas uz šādiem pārsūdzēto spriedumu punktiem.

26. Sprieduma T-563/11 32. un 33. punkts (kas būtībā ir identiski sprieduma T-592/11 42. un 43. punktam) ir formulēti šādi:

“32 No Lēmuma 2011/522 preambulas apsvērumiem izriet, ka, tā kā ar Lēmumā 2011/273 pieņemtajiem ierobežojošajiem pasākumiem neizdevās izbeigt Sīrijas režīma īstenotās represijas pret [Sīrijas] civiliedzīvotājiem, Padome uzskatīja, ka minētie pasākumi ir jāpiemēro citām personām un vienībām, kuras guva labumu no režīma vai to atbalstīja, it īpaši tām, kuras finansēja režīmu vai sniedza loģistikas atbalstu, tostarp drošības struktūrām, vai kuras lika šķēršļus centieniem Sīrijā īstenot miermilīgu pāreju uz demokrātiju. Tādējādi ar Lēmumu 2011/522 tika paredzēts attiecināt ierobežojošus pasākumus arī uz galvenajiem Sīrijas uzņēmējiem, jo Padome uzskatīja, ka [galveno Sīrijas uzņēmumu vadītājus] var kvalificēt kā personas, kuras atbalsta Sīrijas režīmu, tāpēc ka [šādi] uzņēmumi nevarēja veikt komercdarbību, ja neguva labumu no minētā režīma un no savas puses nesniedza tam konkrētu atbalstu. Tāpēc Padome galvenajiem Sīrijas uzņēmumiem nolēma piemērot prezumpciju par atbalstu Sīrijas režīmam.

33 Attiecībā uz prasītāju no lietas materiāliem izriet, ka Padome šādu prezumpciju piemēroja tāpēc, ka viņš bija sabiedrības [SAPCO], kas ir lielākais pārtikas un dzērienu rūpniecības produktu ražošanas uzņēmums[, kura tirgus daļa sojas eļļas ražošanas nozarē tostarp ir 60%] priekšsēdētājs, vairāku uzņēmumu, kas darbojas nekustamo īpašumu un izglītības jomā, vadītājs un [..] *Cham Holding*[, lielākā privātā uzņēmuma Sīrijā], kas izveidots 2007. gadā, dibinātājs un valdes loceklis, un *Homs* pilsētas (Sīrija) Tirdzniecības un rūpniecības palātas ģenerālsēkretārs.”

27. Lai pārbaudītu, vai Padome bija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, izmantojot prezumpciju, Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 35. punktā un sprieduma T-592/11 45. punktā atsauca uz judikatūru konkurences tiesību jomā, saskaņā ar kuru iestādes var izmantot prezumpcijas, kas atspoguļo administratīvajai vadībai, kurai ir uzlikts pierādīšanas pienākums, doto iespēju izdarīt secinājumus, pamatojoties uz vispārīgiem no pieredzes un no tipiskas notikumu gaitas izrietošiem konstatējumiem⁶. Sprieduma T-563/11 36. punktā sprieduma T-592/11 46. punktā tā atgādināja, ka prezumpcija, pat ja tā ir grūti atspēkojama, ir pieņemamās robežās tāpēc, ka tā ir samērīga ar sasniedzamo leģitīmo mērķi, ka ir dota iespēja iesniegt pierādījumus par pretējo un ka ir nodrošinātas tiesības uz aizstāvību⁷.

28. Šajos punktos Vispārējā tiesa balstījās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 2. punktā nav noteikts aizliegums piemērot faktu vai tiesību prezumpcijas, taču dalībvalstīm ir pienākums iekļaut tās saprātīgās robežās, ņemot vērā problēmas smagumu un nodrošinot tiesības uz aizstāvību⁸.

6 — Vispārējā tiesa atsauca uz spriedumu *Akzo Nobel u.c./Komisija* (C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60.–63. punkts).

7 — Vispārējā tiesa it īpaši atsauca uz spriedumu *Elf Aquitaine/Komisija* (C-521/09 P, EU:C:2011:620, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).

8 — Vispārējā tiesa atsauca uz 1988. gada 7. oktobra spriedumu *Salabiaku* pret Franciju (A sērija, Nr. 141-A, 28. punkts) un spriedumu *Klouvi* pret Franciju (Nr. 30754/03, 41. punkts).

29. Sprieduma T-563/11 37. punktā un sprieduma T-592/11 47. punktā Vispārējā tiesa arī atsaucās uz sprieduma *Tay Za/Padome*⁹ 69. punktu, no kura izrietot, ka attiecībā uz lēmumiem par līdzekļu iesaldēšanu nav izslēgta prezumpcija izmantošana, ja tās tika paredzētas attiecīgajos tiesību aktos un atbilda šī regulējuma mērķim.

30. Piemērojot šos judikatūras fragmentus izskatāmajai lietai, Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 38. punktā un sprieduma T-592/11 48. punktā, pirmkārt, nosprieda, ka, ņemot vērā Sīrijas režīma autoritāro būtību un valsts stingro kontroli pār Sīrijas tautsaimniecību, Padome par vispārīgu no pieredzes izrietošu konstatējumu varēja uzskatīt to, ka viens no Sīrijas galvenajiem uzņēmējiem, kas darbojas daudzās nozarēs, nevarēja veikt uzņēmējdarbību, ja viņš neguva labumu no minētā režīma un no savas puses nesniedza tam konkrētu atbalstu.

31. Vispārējā tiesa, otrkārt, pārbaudīja, vai šī prezumpcija ir samērīga ar Padomes izvirzīto mērķi, vai tā ir atspēkojama un vai tā nodrošina *I. Anboubā* tiesības uz aizstāvību.

32. Sprieduma T-563/11 40. punktā un sprieduma T-592/11 50. punktā Vispārējā tiesa atgādināja Lēmuma 2011/522 mērķus, pieņemto pasākumu pagaidu raksturu un primārus apsvērumus, kas attiecas uz drošību un Savienības un tās dalībvalstu, kuras var iebilst pret konkrētu pierādījumu paziņošanu ieinteresētajām personām, starptautisko attiecību īstenošanu. Tā secināja, ka, šķiet, Padome prezumpciju bija izmantojusi samērīgi.

33. Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 41. punktā un sprieduma T-592/11 51. punktā konstatēja, ka prezumpcija ir atspēkojama, jo Padomei bija jāpaziņo personām, uz kurām attiecās ierobežojoši pasākumi, iemesli to iekļaušanai sarakstā, un šīs personas, pamatojoties tikai uz to rīcībā esošiem faktiem un informāciju, varēja pierādīt, ka tās nesniedza atbalstu režīmam.

34. Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 43. punktā un sprieduma T-592/11 53. punktā, treškārt, nosprieda, ka prezumpcija attiecīgajos tiesību aktos ir paredzēta un ka tā ļauj sasniegt izvirzītos mērķus.

35. Ņemot vērā šos faktorus, Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 44. punktā un sprieduma T-592/11 54. punktā secināja, ka Padome nebija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka tikai tas vien, ka *I. Anboubā* ir plaši pazīstams Sīrijas uzņēmējs, ļauj tai prezumēt, ka viņš sniedz ekonomisku atbalstu Sīrijas režīmam.

36. Izskatot otro pamatu, Vispārējā tiesa arī pārbaudīja *I. Anboubā* sniegtos pierādījumus tam, ka Padome esot pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka, būdams plaši pazīstams Sīrijas uzņēmējs, viņš sniedz ekonomisku atbalstu Sīrijas režīmam. Pēc šīs pārbaudes Vispārējā tiesa uzskatīja, ka *I. Anboubā* nebija sniedzis nevienu pierādījumu, lai atspēkotu prezumpciju.

VI – Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

A – Par pirmo pamatu

37. *I. Anboubā* apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka Padome prezumpciju par atbalstu Sīrijas režīmam galvenajiem Sīrijas uzņēmumiem bija piemērojusi pareizi, jo šai prezumpcijai nav juridiskā pamata, tā ir nesamērīga ar izvirzīto legītīmo mērķi un ir neatspēkojama.

9 — C-376/10 P, EU:C:2012:138.

38. Pirmkārt, *I. Anbouba* apgalvo, ka prezumpcijas izmantošanai nav juridiska pamata. Viņš uzskata, ka pretēji Tiesas judikatūrā paredzētajam noteikumam prezumpcijas izmantošana apstrīdētajos tiesību aktos nav paredzēta. Sprieduma T-563/11 32. punkta un sprieduma T-592/11 42. punkta otrajā teikumā Vispārējā tiesa esot sniegusi [savu] Lēmuma 2011/522 interpretāciju.

39. Otrkārt, *I. Anbouba* apgalvo, ka prezumpcija salīdzinājumā ar izvirzīto mērķi ir nesamērīga. Vispārējā tiesa esot apstiprinājusi Padomes nostāju, atbrīvojot to [no pienākuma] konkrēti pierādīt saiknes starp personām, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi, un Sīrijas režīmu esamību. *I. Anbouba* arī apstrīd Vispārējās tiesas atsauci uz judikatūru konkurences jomā. Viņš apgalvo, ka sprieduma T-563/11 35. punktā un sprieduma T-592/11 45. punktā minētie jēdzieni “vispārīgs no pieredzes izrietošs konstatējums” un “tipiska notikumu gaita” ir neskaidri un ka lietas konkurences jomā saistībā ar ekonomiskām sankcijām attiecas uz pilnīgi citu kontekstu nekā līdzekļu iesaldēšana. *I. Anbouba* secina, ka prezumpcija, būdama pārmērīgi plaša, nav pieņemamās robežās, jo tā ir nesamērīga ar izvirzīto leģitīmo mērķi.

40. Visbeidzot *I. Anbouba* apgalvo, ka attiecīgā prezumpcija ir neatspējojama. Proti, tā kā viņš nevar noliegt, ka ir uzņēmuma vadītājs Sīrijā un ka faktiski nespēj sniegt negatīvu pierādījumu saistībā ar atbalstu Sīrijas režīmam, vienīgā iespēja apstrīdēt prezumpciju esot sniegt pierādījumu par pretošanos minētajam režīmam. Viņš apstrīd to, ka ar šo prezumpciju ir ņemtas vērā personas, kuras nekādā ziņā nav iekļaujamas to personu kategorijā, kuras atbalsta režīmu, bet kuras arī nav atklāti [režīma] pretinieki. Tāpēc Vispārējā tiesa nepamatoti kā nepietiekamus esot noraidījusi *I. Anbouba* sniegtos pierādījumus tam, ka viņš nesniedza atbalstu valdošajam režīmam.

41. Padome vispirms atgādina, ka tai ir vispārēja kompetence pieņemt ierobežojošus pasākumus pret Sīrijas režīma locekļiem, kas ir atbildīgi par smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem. Šo ierobežojošo pasākumu mērķis ir piespiest Sīrijas iestādes un ar tām saistītas personas izbeigt vardarbīgas represijas, kurās esot gājuši bojā tūkstošiem cilvēku. Lai [pasākumi] būtu efektīvi, tiem ir jāattiecas uz personām, kuras ir atbildīgas par šīm represijām, un personām, par kurām ir aizdomas, ka tām ir saikne ar iepriekš minētajām personām.

42. Padome arī uzsver, ka šajās lietās ārpolitikas mērķis ietver plašu Savienības likumdevēja rīcības brīvību un ierobežotu pārbaudi tiesā.

43. Atsaucoties uz 40. punktu ģenerālvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] secinājumos lietā *Tay Za /Padome*¹⁰, kuros ģenerālvokāts ir nošķīris trīs to personu apļus, uz kurām tika attiecināti ierobežojoši pasākumi, proti, pirmkārt, valsts vadītāji, otrkārt, ar vadītājiem saistītas personas, it īpaši personas, kuras gūst labumu no ekonomikas politikas, kā arī, treškārt, personu, kuras gūst labumu no ekonomikas politikas, ģimenes locekļi, Padome norāda, ka *I. Anbouba* pieder personām, kas veido otro apli.

44. Tā atgādina, ka *I. Anbouba* ir nozīmīgs uzņēmējs, kas pieder vadošajai ekonomiskajai klasei Sīrijā, ka viņš ir viens no valdošās varas balstiem, ka viņš ir *Cham Holding* – sabiedrības, pret kuru tāpat ir vērsti ierobežojoši pasākumi, – akcionārs, ka viņš ir tuvs *Rami Makhlouf*, kurš pats ir tuvu stāvoša persona režīmam, un ka viņi abi ir valdes locekļi *Cham Holding*, kuru kontrolē *Rami Makhlouf*.

45. Padome uzsver svarīgo nozīmi, kāda vairākus gadu desmitus ir bijusi ģimeņu saitēm gan politiskās, gan ekonomiskās varas īstenošanā Sīrijā. Pētījumā par politisko dzīvi Sīrijā un Asada klana īstenoto varu¹¹ esot atspoguļots, kā starp šīm lielajām ģimenēm, kurām pieder savstarpēji saistītas *Anbouba* un *Makhlouf* ģimenes, vēsturiski tiek sadalīti gan vadošie amati pārvaldes iestādēs (armija Asada klanam), gan vadošie amati kopš ilga laika centralizētajā tautsaimniecībā. Pēc Hāfeza al Assada nāves un pēc tam, kad tika uzsākta daļēja ekonomikas liberalizācija, šīs ar režīmu saistītās ģimenes, īstenojot lielāku kontroli pār valsts tautsaimniecības nozarēm, ieguva vadošas pozīcijas jaunajā privātajā sektorā.

46. Padome apgalvo, ka lēmumā, kas pieņemts, pamatojoties uz LES 29. pantu saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, Eiropas Savienība var noteikt prezumpcijas, uz kurām balstīt ierobežojošus pasākumus pret personu un vienību kategoriju. Tā uzsver, ka tā bija balstījies uz *I. Anbouba* piederību mazai grupai, kas sastāv no vislabāk pazīstamiem uzņēmumu vadītājiem Sīrijā, un arī uz to, ka viņa uzņēmumi bija sekmīgi darbojušies šī režīma [valdīšanas] laikā, ko arī ir konstatējusi Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 46. punktā un sprieduma T-592/11 64. punktā. Šie divi pierādījumi norādot, ka *I. Anbouba* stāvoklis ir raksturojams salīdzinājumā ar citu personu [stāvokli].

47. Lai atspēkotu prezumpciju, *I. Anbouba* esot bijis jāpierāda nevis tas, ka viņš ir režīma pretinieks, bet ka viņa stāvoklis nav raksturojams salīdzinājumā ar citu personu [stāvokli], – šo pierādījumu viņš nav sniedzis.

48. Attiecībā uz prezumpcijas samērīgumu Padome atsaucas uz sprieduma T-592/11 50. punktu.

49. Savā iestāšanās rakstā Komisija pārbauda Lēmuma 2011/522 4. pantu, kurā, pēc tās domām, ir nošķirtas četras personu un vienību kategorijas, uz kurām var tikt attiecināti ierobežojoši pasākumi, proti, tās, kuras ir atbildīgas par vardarbīgām represijām, tās, kuras gūst labumu no režīma politikas, tās, kuras atbalsta režīmu, un tās, kuras ir saistītas ar iepriekš minētajām personām un vienībām. Turklāt tā atgādina *I. Anbouba* amatus (vairāku uzņēmumu vadītājs, darbojas vairākās nozarēs, *Cham Holding* valdes loceklis kopā ar līdzpriekšsēdētāju *Rami Makhlouf*, Bašara al Asada brālēnu, *Homs* pilsētas Tirdzniecības un rūpniecības palātas ģenerālsekretārs). Komisija apgalvo, ka vispārīgi no pieredzes izrietoši konstatējumi attiecas nevis uz visiem Sīrijas uzņēmējiem, bet “galvenajiem Sīrijas uzņēmējiem, kas aktīvi darbojas daudzās nozarēs”.

50. Komisija atgādina, ka prezumpcija ir “juridisks mehānisms, lai no nedroša fakta secinātu drošu faktu. Šo mehānismu izmanto, ja nedroša fakta iedabas dēļ tas ir ļoti grūti pierādāms un ja tas izriet no vieglāk pierādāma fakta”¹². Tiesa pieļauj tā izmantošanu, un Komisija šajā ziņā min spriedumu *Aalborg Portland* u.c./Komisija¹³, kura 79. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka, “pat ja juridiskais pierādīšanas pienākums [...] ir Komisijai, uzņēmumam vai attiecīgajai apvienībai, viena lietas dalībnieka izvirzītie faktiskie apstākļi var likt otram lietas dalībniekam sniegt skaidrojumu vai pamatojumu, kuram trūkstot var secināt, ka pierādīšanas pienākums ir ticis izpildīts”.

51. Saskaņā ar Komisijas viedokli prezumpcija ir salīdzināma ar norāžu kopumu, kuras otrs lietas dalībnieks nav pietiekami atspēkojis. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa regulāri norāda, ka pierādījumi, “izslēdzot jebkādas saprātīgas šaubas”, var “izrietēt no norāžu kopuma vai neatspēkotām, pietiekami nopietnām, precīzām, saskaņotām prezumpcijām”¹⁴, tādējādi nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi pret norāžu kopumu un neatspēkotām prezumpcijām.

11 — Padome atsaucas, piemēram, uz Haddad, B., *Business Networks in Syria – The political economy of authoritarian resilience*, Stanford University Press, 2012.

12 — Tā atsaucas uz definīciju Cabrillac, R., *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, 2. izd., Parīze: Litec, 2004, 301. lpp.

13 — C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6.

14 — Komisija it īpaši min spriedumu lietā *Okalana* pret Turciju (LP), Nr. 46221/99, 180. punkts, CEDH 2005-IV.

52. Eiropas Cilvēktiesību tiesa pieņemot prezumpcijas krimināllietās. Pēc šīs tiesas domām, ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 2. punktu valstīm tās ir jāiekļauj saprātīgās robežās, ņemot vērā problēmas smagumu un aizsargājot tiesības uz aizstāvību¹⁵. Tās arī ir atzinusi Tiesa krimināltiesību jomā¹⁶. It īpaši būtu jāļauj izmantot prezumpciju tādā jomā kā izskatāmā lietā, kurā runa ir par ārpolitikas un drošības pasākumu, uz kuru turklāt attiecas tikai ierobežota pārbaude tiesā.

53. Saskaņā ar Komisijas viedokli lēmumu var pamatot ar tādu informāciju kā publiski pārskati, raksti presē vai izlūkdienu ziņojumi, nevis uz pierādījumiem, it īpaši pilnvaru veikt izmeklēšanu trešajās valstīs neesamības gadījumā. Tā uzsver, ka prezumpcijas piemērošanas atbilstība ir fakta jautājums un ka apelācijas tiesvedībā to var pārbaudīt tikai izņēmuma gadījumā.

54. Kas attiecas uz pārņemto prezumpcijas juridiskā pamata trūkumu, Komisija apgalvo, pirmkārt, ka, pat ja sprieduma T-563/11 32. punkta un sprieduma T-592/11 42. punkta otrais teikums būtu Vispārējās tiesas Lēmuma 2011/522 interpretācija, kā uzskata *I. Anbouba*, netiek norādīts, kas šādā interpretācijā ir nepareizs. Tā, otrkārt, apgalvo, ka juridiskajā pamatojumā ir kļūdaini apgalvot, ka prezumpcijai ir jābūt paredzētai tiesību aktos. Proti, “faktu” prezumpcijas izriet no iedibinātiem pierādījumu vērtēšanas principiem, un tās atzīst gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa, gan Tiesa. Visbeidzot spriedums *Tay Za/Padome* (EU:C:2012:138) attiecas uz cita veida prezumpciju par uzņēmēja ģimenes locekļiem, un Tiesas piezīme šī sprieduma 69. punktā liecina, ka tā varētu izskatīt šādas prezumpcijas pieņemamību, ja tāda būtu paredzēta vismaz Kopējā nostājā vai attiecīgajā regulā, bet tas tā nebija. Komisija secina, ka tam, ka attiecīgajā regulējumā prezumpcija nav tieši paredzēta, nav nozīmes, jo tiesību aktos faktu prezumpcijas pēc definīcijas nav noteiktas, un tās darbojas izziņas, nevis normatīvajā līmenī.

55. Attiecībā uz iespējamo prezumpcijas nesamērīgumu Komisija apstrīd *I. Anbouba* argumentu, kas ir balstīts uz prezumpcijām konkurences tiesību jomā. Tā apgalvo, ka pierādīt kaut ko vienmēr nozīmē rīkoties, pamatojoties uz [vispārīgiem] no pieredzes izrietošiem konstatējumiem. Turklāt *I. Anbouba* argumentā nav ņemts vērā, ka nedz Padome, nedz Vispārējā tiesa nav izvirzījušas “vispārēju” prezumpciju, kas būtu piemērojama visiem režīmiem. Vispārējā tiesa ir balstījusies uz konkrētiem Sīrijas režīma apstākļiem, kas apelācijas sūdzībās nav apstrīdēti. Komisija arī norāda, ka atšķirībā no konkurences tiesībām Padomei nav pilnvaru veikt izmeklēšanu Sīrijas teritorijā, un tāpat tai ir jābalstās uz norādēm, kas pamato plašāku prezumpciju atzīšanu tādā jomā, kas nav krimināltiesību joma. Visbeidzot Komisija norāda, ka Vispārējā tiesa problēmas ir risinājusi (sprieduma T-563/11 40. punkts un sprieduma T-592/11 50. punkts) saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru.

56. Attiecībā uz iespējamo prezumpcijas neatpēkojamību Komisija uzskata, ka *I. Anbouba* izkropļo pārsūdzētos spriedumus. Proti, Vispārējā tiesa viņam nav prasījusi pierādīt, ka viņš ir režīma pretinieks, bet to, ka viņš nesniedz atbalstu režīmam vai negūst no tā labumu. Tā norāda, ka apelācijas sūdzībās nav apstrīdēti sprieduma T-592/11 66. un 76. punktā veiktie vērtējumi. Tas, ka plaši pazīstamam uzņēmējam, kas aktīvi darbojas vairākās nozarēs, varētu rasties grūtības sniegt šādus pierādījumus, var arī apstiprināt prezumpcijas atbilstību (prezumpcijas priekšnosacījums ir vispārīgs no pieredzes izrietošs konstatējums, kuram ir maz vai ļoti maz izņēmumu), nevis otrādi.

15 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Salabiaku* pret Franciju, 28. punkts.

16 — Spriedums *Spector Photo Group* un *Van Raemdonck* (C-45/08, EU:C:2009:806, 43. un 44. punkts).

57. Atbildot uz Komisijas iestāšanās rakstiem, *I. Anbouba* norāda, ka Komisija nošķir četras personu/vienību kategorijas, uz kurām var attiecināt ierobežojošus pasākumus, lai arī ģenerālvokāts P. Mengoci savos secinājumos lietā *Tay Za/Padome* (EU:C:2011:786) ir nošķīris tikai trīs. Viņš apgalvo, ka Tiesai ir jāpārbauda, vai prezumpcijai ir juridisks pamats, jo vispārīgs no pieredzes izrietošs konstatējums tika pamatots, balstoties uz apgalvotiem plaši zināmiem, bet vēl nepierādītiem apstākļiem. *I. Anbouba* it īpaši apstrīd Padomes un Komisijas secinājumus attiecībā uz viņu:

- netika pierādīts, ka viņš varēja ietekmēt *Cham Holding* darbību, un netika ņemts vērā, ka 2011. gada aprīlī viņš tika atbrīvots no amata šajā uzņēmumā, lai gan fiziskas personas iekļaušanu sarakstā tikai tāpēc vien, ka tai ir saikne ar kādu no sarakstā iekļautajām personām vai vienībām, nevarot pamatot ar prezumpcijām, kas nav balstītas attiecīgās personas uzvedībā¹⁷;
- attiecībā uz viņu kā *Homs* pilsētas Tirdzniecības un rūpniecības palātas ģenerālsekretāru (no 2005. gada līdz 2008. gadam) *I. Anbouba* apgalvo, ka ar bijušajiem amatiem nevarot pamatot iekļaušanu sarakstā¹⁸. Turklāt *I. Anbouba* precizē, ka šajā amatā viņš tika ievēlēts, organizējot kampaņu cīņai pret citu režimam tuvu stāvošu kandidātu;
- attiecībā uz dažādiem ieguldījumiem vairākās, savstarpēji nesaistītās tautsaimniecības nozarēs *I. Anbouba* apgalvo, ka tas pats par sevi nav pierādījums sniegtajam atbalstam režimam, un
- attiecībā uz saitēm ar Sīrijas prezidenta ģimeni *I. Anbouba* apgalvo, ka Komisija, iespējams, atsaucas uz Padomes minētu darbu, kurā ir norāde uz dažām lielajām ģimenēm, kas saistītas ar Asada klanu; viņš norāda, ka šī grāmata tika minēta tikai apelācijas tiesvedībā un ka viņš nav varējis aizstāvēt savas tiesības šajā ziņā; katrā ziņā viņš uzsver, ka šajā grāmatā viņš nav minēts.

58. Padome par Komisijas iesniegtajiem iestāšanās rakstiem savus apsvērumus nav iesniegusi.

B – Par otro pamatu

59. *I. Anbouba* apgalvo, ka prezumpcijas neesamības gadījumā Padomei bija jāsniedz pierādījumi, lai pamatotu savu lēmumu iekļaut viņu to personu sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi Sīrijā. Atbrīvojot Padomi no pienākuma publiskot pierādījumus vai minēto pierādījumu neizpaušanas iemeslus un pieņemot, ka tā bija pamatojusi savu lēmumu, balstoties tikai uz prezumpciju, uz kuru turklāt tā nevarēja likumīgi atsaukties, Vispārējā tiesa atturējās sodīt par acīmredzamu sacīkstes principa un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.

60. Pamatojoties uz spriedumu Komisija u.c./*Kadi*¹⁹, *I. Anbouba* uzskata, ka, lai arī Padome viņam varēja nepaziņot tās rīcībā esošos pierādījumus tādu primāru apsvērumu dēļ kā drošība vai starptautisku attiecību īstenošana, tomēr tai, pirmkārt, tie bija jāpaziņo Vispārējai tiesai, lai tā varētu tos vērtēt, un, otrkārt, bija jāpamato tādu iemeslu esamība, kas liedza šos pierādījumus paziņot *I. Anbouba*.

61. Padome par šo otro pamatu savu nostāju nav paudusi.

62. Komisija uzskata, ka, izmantojot prezumpciju, notiek pierādījumu priekšmeta pāreja. *I. Anbouba* personīgā situācija un Sīrijas režīma iezīmes bija zināmi fakti. Tā kā šie fakti netika apstrīdēti, Vispārējai tiesai papildu pierādījumi nebija jāpaziņo.

17 — Skat. spriedumu *Sedghi* un *Azizi/Padome* (T-66/12, EU:T:2014:347, 69. punkts).

18 — Skat. spriedumu *Alchaar/Padome* (T-203/12, EU:T:2014:602, 155. punkts).

19 — C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P, EU:C:2013:518.

63. Tā norāda, ka *I. Anbouba* minētajam spriedumam Komisija u.c./*Kadi* (EU:C:2013:518) nav nozīmes. Proti, lieta, kurā ir taisīts minētais spriedums, attiecas uz terorismu, attiecībā uz kuru pierādījumu prasības ir atšķirīgas. Šajā lietā persona, uz kuru attiecās ierobežojošs pasākums, noliedza visus faktus, un Komisija nav balstījies uz informāciju vai prezumpcijām, kuru pamatā bija plašai sabiedrībai zināmi fakti vai kuras būtu pieņēmusi minētā persona. Savukārt spriedumā Padome/*Manufacturing Support & Procurement Kala Naft*²⁰ ir raksturota situācija, kurā pierādījumi pret attiecīgo juridisko personu vērsto iemeslu pamatotībai netika apstridēti un izrietēja no plašai sabiedrībai pieejamiem dokumentiem. Tāpēc šādos apstākļos, kā arī ir nospriedusi Tiesa, Padomei nebija pienākuma sniegt citus pierādījumus par *Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (turpmāk tekstā – “*Kala Naft*”) darbībām²¹.

VII – Mans vērtējums

64. Lai arī katrā no apelācijas sūdzībām *I. Anbouba* min divus pamatus atsevišķi, manuprāt, tie ir savstarpēji cieši saistīti.

65. Proti, pirmajā pamatā *I. Anbouba* apgalvo, ka Padome nedrīkstēja piemērot viņam prezumpciju par Bašara al Asada režīma atbalstīšanu tikai tāpēc vien, ka viņš ir plaši pazīstams uzņēmējs Sīrijā. Viņš uzskata, ka – un tas ir otrā pamata priekšmets –, lai pierādītu, ka viņš atbalstīja Sīrijas režīmu, Padomei esot bijis jāsniedz papildu pierādījumi viņa iekļaušanas to personu sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi, atbalstam.

66. Saskaņā ar *I. Anbouba* viedokli Padome, tikai norādot to, ka viņš ir plaši pazīstams uzņēmējs Sīrijā, un neprasot papildu pierādījumus, esot pārnesusi pierādīšanas pienākumu, liekot viņam sniegt negatīvu pierādījumu, ka viņš neatbalsta Bašara al Asada režīmu.

67. Lai arī izskatāmajās apelācijas sūdzībās *I. Anbouba* ir norādījis, ka viņš neapstridēja prezumpcijas pašas par sevi kā pierādīšanas veida izmantošanu, viņš tomēr ir precizējis, kāpēc viņam nebija varēts piemērot prezumpciju par atbalstu Bašara al Asada režīmam. Pēc viņa domām, šādi prezumpcijai neesot juridiska pamata, tā esot nesamērīga un neatpēkojama.

68. Kopumā divu *I. Anbouba* izvirzīto pamatu mērķis ir apšaubīt veidu, kādā Vispārējā tiesa ir vērtējusi to, vai tika ievēroti noteikumi par pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā, tai atzīstot, ka viņam bija piemērojama prezumpcija par atbalstu Sīrijas režīmam, un tāpēc neprasot Padomei sniegt papildu pierādījumus, lai pamatotu šī atbalsta esamību.

69. Ņemot vērā ciešo saikni starp diviem pamatiem, kurus *I. Anbouba* izvirza katrā no apelācijas sūdzībām, es izskatīšu tos kopā.

70. Sākumā ir jānosaka, kas ir Tiesas kompetencē apelācijas tiesvedībā.

71. No tiesas judikatūras izriet, ka pierādījumu jomā piemērojamo noteikumu apgalvota neievērošana ir tiesību jautājums, kas apelācijas tiesvedības stadijā ir pieņemams²².

20 — C-348/12 P, EU:C:2013:776.

21 — 89. un 105. punkts.

22 — Skat. it īpaši spriedumu *Bertelsmann* un *Sony Corporation of America/Impala* (C-413/06 P, EU:C:2008:392, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

72. Konkrētāk, Tiesa ir nospriedusi, ka “apelācijas sūdzības iesniedzēja iebildumi, ciktāl tie attiecas uz Vispārējās tiesas veikto iesniegto pierādījumu vērtējumu, apelācijas tiesvedībā nevar tikt izskatīti. Turpretī Tiesai ir jāpārbauda, vai šajā vērtējumā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārkāpjot tādas tiesību vispārējos principus kā nevainīguma prezumpcija un tādas pierādījumu jomā piemērojamus noteikumus kā noteikumus par pierādīšanas pienākumu”²³.

73. Tādējādi “jautājums par pierādīšanas pienākuma sadali, lai arī tas var ietekmēt Vispārējās tiesas faktu konstatējumus, ir tiesību jautājums”²⁴.

74. Ņemot vērā šo judikatūru, šajās apelācijas sūdzībās Tiesai ir jāpārbauda, vai Vispārējā tiesa ir pārkāpusi noteikumus par pierādīšanas pienākuma sadali ierobežojošu pasākumu jomā.

75. Pirmkārt, analizējot trīs spriedumus, atgādināšu Tiesas izsecinātos noteikumus par pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā. Otrkārt, pārbaudīšu, vai Vispārējās tiesas izstrādātā argumentācija ir saderīga ar Tiesas judikatūru.

A – Noteikumi par pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā

76. Pašreizējā strīdu par ierobežojošiem pasākumiem posmā galvenās norādes attiecībā uz noteikumiem par pierādīšanas pienākumu ir atrodamas spriedumā *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138), spriedumā Komisija u.c./*Kadi* (EU:C:2013:518) un spriedumā Padome/*Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (EU:C:2013:776).

1) Spriedums *Tay Za*/Padome

77. Spriedums *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138) attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem pret Mjanmas Savienības Republiku. Iesaldēšanas pasākumi tika pieņemti attiecībā uz personām, kas guva labumu no valdības ekonomikas politikas. Apelācijas sūdzības iesniedzēja vārds, kam tika pievienota informācija “*Tay Za* dēls”, un viņa tēva *Tay Za* vārds, attiecībā uz kuru tika norādīts iemesls – uzņēmumu vadītājs –, tika iekļauti to personu sarakstā, kuru līdzekļi tika iesaldēti.

78. Apelācijas sūdzības iesniedzējs apstrīdēja, ka par pietiekamu iemeslu viņa iekļaušanai sarakstā varēja uzskatīt tikai to vien, ka viņš ir uzņēmumu vadītāja ģimenes loceklis.

79. Tā kā attiecīgie ierobežojošie pasākumi tika pieņemti, pamatojoties uz EKL 60. un 301. pantu, Tiesa ir precizējusi nosacījumus, ar kādiem atbilstoši šiem pantiem personai var piemērot līdzekļu iesaldēšanas pasākumu.

80. Šajā ziņā Tiesa ir atgādinājusi, ka savā spriedumā *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation* /Padome un Komisija²⁵ tā jau bija nospriedusi, ka, “ievērojot EKL 60. un 301. panta redakciju un it īpaši tajos minētos vārdus “attiecībā uz trešām valstīm” un “ar vienu vai vairākām trešām valstīm”, šīs normas attiecas uz pasākumu veikšanu pret trešajām valstīm, kas var iekļaut šādu valstu vadītājus, kā arī personas un organizācijas, kas ir saistītas ar šiem vadītājiem vai ko tie tieši vai netieši kontrolē”²⁶.

23 — Spriedums *Hüls*/Komisija (C-199/92 P, EU:C:1999:358, 65. punkts).

24 — Spriedums *BAI* un Komisija/*Bayer* (C-2/01 P un C-3/01 P, EU:C:2004:2, 61. punkts).

25 — C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461.

26 — Spriedums *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138, 53. punkts un minētā judikatūra).

81. Tādējādi Tiesa sava sprieduma *Tay Za/Padome* (EU:C:2012:138) 55. punktā ir norādījusi, ka “nevar tikt izslēgts, ka ierobežojošie pasākumi, kuri tiek veikti, pamatojoties uz EKL 60. un 301. pantu, var tikt piemēroti atsevišķu uzņēmumu vadītājiem, ciktāl ir pierādīts, ka viņi ir saistīti ar Mjanmas Savienības Republikas vadītājiem vai ka šo uzņēmumu darbība ir atkarīga no šiem vadītājiem”²⁷.

82. Lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, līdzekļu iesaldēšanas pasākums tika attiecināts uz apstrīdētajā sarakstā iekļauto uzņēmumu vadītāja dēlu tikai tāpēc vien, ka viņš pieder tādas personas ģimenei, kuru var uzskatīt par saistītu ar Mjanmas Savienības Republikas vadītājiem. Vispārējā tiesa nosprieda, ka var pieņemt, ka šo uzņēmumu vadītāju ģimenes locekļi gūst labumu no šo vadītāju ieņemamā amata, un tādējādi nekas neliedz secināt, ka viņš gūst labumu arī no valdības ekonomikas politikas. Vispārējā tiesa arī nosprieda, ka šo pieņēmumu var atspēkot, ja prasītājs spēj pierādīt, ka viņam nav ciešas saiknes ar vadītāju, kas ir viņa ģimenes loceklis.

83. Tādējādi Vispārējā tiesa secināja, ka ierobežojoši pasākumi, pamatojoties uz selektīvām un īpaši paredzētām sankcijām, kas attiecas uz noteiktām personu kategorijām, kuras Padome uzskatīja par saistītām ar attiecīgo režīmu, tostarp attiecīgās trešās valsts svarīgu uzņēmumu vadītāju ģimenes locekļiem, ietilpst EKL 60. un 301. panta piemērošanas jomā.

84. Tiesa ir nospriedusi, ka, sniedzot šādu argumentāciju, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

85. Atzīstot, ka sprieduma *Kadi un Al Barakaat International Foundation/Padome* un Komisija (EU:C:2008:461) 166. punktā EKL 60. un 301. pants tai bija jāinterpretē plaši, ciktāl šajos pantos minētajā jēdzienā “trešās valstis” tā bija iekļāvusi šo valstu vadītājus, kā arī personas un organizācijas, kuras ir saistītas ar šiem vadītājiem vai kuras viņi tieši vai netieši kontrolē, Tiesa tomēr ir precizējusi, ka šāda interpretācijai tiek piemērots nosacījums nodrošināt EKL 60. un 301. panta piemērošanas atbilstību tiem piešķirtajam mērķim.

86. Tiesa ir uzskatījusi, ka, lai saskaņā ar EKL 60. un 301. pantu noteiktos pasākumus pret fiziskām personām varētu īstenot kā ierobežojošus pasākumus pret trešajām valstīm, tie ir jāvērs tikai pret minēto valstu vadītājiem un ar šiem vadītājiem saistītajām personām.

87. Saskaņā ar tās viedokli šāda prasība nodrošina pietiekamas saiknes starp attiecīgajām personām un trešo valsti, pret kuru ir vērsti Savienības ierobežojoši pasākumi, esamību, nepieļaujot, ka EKL 60. un 301. pants tiek interpretēti pārāk plaši un līdz ar to pretrunā Tiesas judikatūrai.

88. Tiesa tāpat pārmeta Vispārējai tiesai, ka tā ir paplašinājusi to fizisko personu kategoriju, uz kurām var attiecināt īpaši paredzētus ierobežojošus pasākumus, presumējot, ka svarīgu uzņēmumu vadītāju ģimenes locekļi arī gūst labumu no valdības ekonomikas politikas. Šajā ziņā saskaņā ar Tiesas domām šādu pasākumu piemērošana fiziskām personām tikai tāpēc vien, ka tās vieno ģimenes saites ar personām, kuras ir saistītas ar attiecīgās trešās valsts vadītājiem, neatkarīgi no viņu personiskās uzvedības, ir pretrunā Tiesas judikatūrai attiecībā uz EKL 60. un 301. pantu.

89. Tā ir atzinusi, ka faktiski nav viegli pierādīt saikni, pat netiešu saikni, starp progresa trūkumu virzībā uz demokrātiju, cilvēktiesību pārkāpumu turpināšanos Mjanmā un uzņēmumu vadītāju ģimenes locekļu uzvedību. Turklāt to fizisko personu kategorijās, uz kurām var attiecināt īpaši paredzētus ierobežojošus pasākumus, Tiesa ir vēlējusies iekļaut tikai tādas personas, kurām acīmredzami ir saikne ar attiecīgo trešo valsti, proti, trešo valstu vadītājiem un personām, kuri ir saistīti ar šiem vadītājiem.

27 — Mans izcēlums.

90. Tiesa ir piebildusi, ka Vispārējās tiesas izmantotais kritērijs, lai iekļautu sarakstā uzņēmumu vadītāju ģimenes locekļus, bija balstīts uz prezumpciju, kas nebija paredzēta nedz Regulā (ES) Nr. 194/2008²⁸, nedz Kopējā nostājā 2006/318/KĀDP²⁹ un Kopējā nostājā 2007/750/KĀDP³⁰, uz kurām Vispārējā tiesa atsaucās, un tas neatbilda šī tiesiskā regulējuma mērķim.

91. Tiesa ir secinājusi, ka “regulas, kuras mērķis ir ieviest sankcijas pret trešo valsti, pamatojoties uz EKL 60. un 301. pantu, ietvaros apelācijas sūdzības iesniedzējam piederošu līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana var tikt veikta, *tikai pamatojoties uz precīzu un konkrētu informāciju, kas ļauj pierādīt, ka minētais apelācijas sūdzības iesniedzējs gūst labumu no Mjanmas Savienības Republikas vadītāju ekonomikas politikas*”³¹.

92. Tiesas argumentācija spriedumā *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138) ir balstīta uz tolaik spēkā esošajiem juridiskajiem pamatiem, proti, EKL 60. un 301. pantu. Tomēr šajā spriedumā minētajiem galvenajiem apgalvojumiem, manuprāt, joprojām ir nozīme.

93. Proti, kopš ar LESD 215. panta 2. punktu ir atļauts pieņemt ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām un nevalstiskām grupām vai struktūrām, problēma saistībā ar tādu pasākumu piemērošanas jomu attiecībā uz personām, kuri ir pieņemti pret trešo valsti, pamatojoties uz EKL 60. un 301. pantu, protams, ir kļuvusi mazāk aktuāla. Tomēr interese par minētajā spriedumā ietvertajiem apgalvojumiem pilnīgi nav zudusi, it īpaši attiecībā uz nepieciešamību Padomei sniegt pierādījumus pietiekamai saiknei starp sarakstā iekļauto personu un attiecīgās trešās valsts režīmu, jo būtībā EKL 301. panta saturs ir ietverts LESD 215. panta 1. punktā.

94. Tomēr, manuprāt, nekas neizslēdz, ka šo tiesību normu varētu izmantot, kā tas bija agrāk EKL 60. un 301. panta gadījumā, kā juridisku pamatu tādu pasākumu pieņemšanai, kas attiecas uz trešo valstu vadītājiem un ar viņiem saistītām personām. Tātad LESD 215. panta 2. punkts attiecoties uz personām, kuras nevar uzskatīt par tā ar kādu trešo valsti saistītām personām, – tas turklāt atbilst šīs tiesību normas formulējumam, kura attiecas uz fiziskām vai juridiskām personām un “nevalstiskām” grupām vai struktūrām.

95. Šajā gadījumā attiecīgās regulas izskatāmajās lietās tika pieņemtas, pamatojoties uz LESD 215. pantu, neprecizējot, vai šie līdzekļu iesaldēšanas pasākumi pret personām, kuras tika uzskatītas par personām, kas ir saistītas ar Sīrijas režīmu, tika pieņemti, pamatojoties uz šā panta 1. punktu vai 2. punktu.

96. Lai kā arī būtu, svarīgi ir paturēt prātā, ka pat pēc jaunu juridisko pamatu ieviešanas ar LESD 215. panta 1. un 2. punktu sprieduma *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138) devums joprojām ir būtisks.

97. Tādējādi šis spriedums parāda, ka “galvenās grūtības saistībā ar individuāliem ierobežojošiem pasākumiem, kas oficiāli attiecas uz valsti, ir noteikt piesaistes kritēriju starp reālu individuālu mērķi un oficiālu valsts mērķi”³².

28 — Padomes 2008. gada 25. februāra Regula par ierobežojošu pasākumu pret Birmu/Mjanmu atjaunošanu un Regulas (EK) Nr. 817/2006 atcelšanu (OV L 66, 1. lpp.).

29 — Padomes 2006. gada 27. aprīļa Kopējā nostāja, ar ko atjauno ierobežojošus pasākumus pret Birmu/Mjanmu (OV L 116, 77. lpp.).

30 — Padomes 2007. gada 19. novembra Kopējā nostāja, ar kuru groza Kopējo nostāju 2006/318/KĀDP (OV L 308, 1. lpp.).

31 — Mans izcēlums.

32 — Skat. Beaucillon, C., minēts iepriekš, 131. lpp.

98. Šajā ziņā būtisks minētā sprieduma devums ir tas, ka, tā kā kritērijs iekļaušanai sarakstā, kas ir minēts vispārīgajos noteikumos par attiecīgiem ierobežojošiem pasākumiem, ir balstīts uz saikni starp [kādu] personu kategoriju ar attiecīgās trešās valsts valdošo režīmu, piemēram, labuma gūšanu no šī režīma ekonomikas politikas, Padomei, piemērojot šo kritēriju iekļaušanai sarakstā, ir pienākums pierādīt pietiekamas saiknes starp personu, kuru tā ir nolēmusi iekļaut sarakstā, un minēto režīmu esamību. Faktiski, izpildot šo nosacījumu, personas iekļaušanu līdzekļu iesaldēšanas sarakstā varēs uzskatīt par atbilstīgu, lai sasniegtu Padomes izvirzīto politikas mērķi.

99. It īpaši, lai arī Tiesa ir atzinusi, ka dažu uzņēmumu vadītājiem var tikt piemēroti ierobežojoši pasākumi, nosacījums tam ir pierādījumu sniegšana par to saikni ar attiecīgo trešo valstu vadītājiem vai par šo uzņēmumu darbības atkarību no šiem vadītājiem³³.

100. Tādējādi Tiesa nav izteikusi tikai apgalvojumus, kas nav pamatoti ar informāciju un pierādījumiem. Ja nav precīzu un konkrētu pierādījumu, kas ļauj konstatēt, ka persona gūst labumu no trešās valsts vadītāju īstenotās ekonomikas politikas, [tai] nav pietiekamas saiknes ar režīmu un [tās] iekļaušana sarakstā ir jāatceļ³⁴.

101. Kā man būs iespēja to sīki izklāstīt turpmāk, ir acīmredzami, ka izskatāmajās apelācijas sūdzībās saikne starp *I. Anbouba* un Sīrijas režīmu ir daudz ciešāka, un tādējādi uz to nav attiecināmi ierobežojumi, kādus Tiesa ir minējusi spriedumā *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138). Pretēji tam, kas bija lietā, kurā ir taisīts šis spriedums, Padome ir pierādījusi, ka *I. Anbouba* ietilpst kritērija iekļaušanai sarakstā piemērošanas jomā, proti, būdams plaši pazīstams uzņēmējs Sīrijā, viņš pieder to personu kategorijai, kuras gūst labumu no Sīrijas režīma īstenotās politikas vai atbalsta šo režīmu³⁵.

2) Spriedums Komisija u.c./Kadi

102. Spriedums Komisija u.c./Kadi (EU:C:2013:518) attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem, kas pieņemti pret personām un organizācijām, kuras ir saistītas ar Osamu bin Ladenu [*Oussama ben Laden*], *Al-Qaida* tiklu un *Taliban*.

103. Saskaņā ar judikatūru, kas izriet no šī sprieduma, ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu garantētā tiesas pārbaudes efektivitāte it īpaši prasa, ka, “pārbaudot lēmuma par konkrētas personas vārda iekļaušanu vai saglabāšanu [to personu sarakstā, pret kurām ir noteiktas sankcijas] [...], Savienības tiesai ir jānodrošina, lai šis lēmums [...] būtu balstīts uz *pietiekami drošiem faktiem* [...]”. Tas nozīmē, ka ir jāpārbauda pamatojuma izklāstā norādītie fakti, kas ir minētā lēmuma pamatā, tādēļ pārbaudē tiesā nav jāizvērtē tikai norādīto iemeslu abstrakta ticamība, bet arī tas, *vai ir pamatoti šie apsvērumi* vai vismaz viens no tiem, kurš tiek uzskatīts par pašu par sevi pietiekamu šā paša lēmuma pamatojumam³⁶.

33 — Spriedums *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138, 55. punkts).

34 — Skat. Simon, D., “Mesures restrictives (Myanmar)”, *Revue Europe*, 2012. gada maijs, Nr. 5, 174. komentārs, kurā ir norādīts, ka “Tiesas risinājuma [dēļ] [...] tiek ierobežota to personu kategorija, pret kurām varētu vērsties, nosakot konkrētu saiknes intensitāti”.

35 — Ģenerālvokāts P. Mengoci savu secinājumu lietā *Tay Za*/Padome (EU:C:2011:786) 39. punktā saikni starp prasītāja tēvu – uzņēmumu vadītāju – un trešās valsts režīmu apraksta šādi:

“Saskaņā ar Padomes vērtējumu konkrētajā gadījumā neesot pamata apšaubīt, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja tēvs ir saistīts ar Birmas režīmu, lai gan viņš nav piederīgs pašai valdībai. Viņa kā ar Birmas režīmu “saistītās personas” statuss izriet no faktiskā labuma, ko viņš gūst no Birmas ekonomikas politikas ar divu viņa vadīto uzņēmumu starpniecību, un šajā ziņā vienojošā saikne ar režīmu šķiet pietiekama. Tādējādi šī saikne, joprojām attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēja tēvu, lai arī pietiekama, vispirms ir netieša, jo viņš ir raksturots kā pasīvais labuma guvējs no ekonomikas politikas, kuru viņš pats nenosaka.”

36 — 119. punkts. Mans izcēlums.

104. Apstrīdēšanas gadījumā tieši kompetentajai Savienības iestādei ir jāpierāda pret attiecīgo personu vērsto apsvērumu pamatotība, nevis šai personai ir jāiesniedz negatīvi pierādījumi tam, ka minētie iemesli nav pamatoti. Ir svarīgi, lai attiecīgās iestādes iesniegtā informācija vai pierādījumi pamatotu pret attiecīgo personu vērstos apsvērumus. Ja šī informācija neļauj konstatēt, ka apsvērumi ir pamatoti, Savienības tiesa šos iemeslus neņem vērā kā lēmuma par attiecīgo iekļaušanu vai saglabāšanu pamatojumu³⁷.

105. Tādējādi “[tiesību uz aizstāvību un tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā] ievērošana nozīmē [..], ka apstrīdēšanas tiesā gadījumā Savienības tiesai tostarp ir jāpārbauda, vai [..] pamatojuma izklāstā minētie apsvērumi [lēmuma par iekļaušanu vai saglabāšanu sarakstā atbalstam] ir pietiekami precīzi un konkrēti, kā arī – vajadzības gadījumā – vai, ņemot vērā iesniegto informāciju, ir pierādīts attiecīgajiem apsvērumiem atbilstošo *faktu patiesums*”³⁸.

106. Šādu prasību attiecinot uz plaši pazīstamu uzņēmēju stāvokli autoritārajā režīmā, tā, manuprāt, atbilst Tiesas sprieduma *Tay Za*/Padome (EU:C:2012:138) 55. punktā formulētajai, proti, ka “nevar tikt izslēgts, ka ierobežojošie pasākumi [..] var tikt piemēroti atsevišķu uzņēmumu vadītājiem, *ciktāl ir pierādīts*, ka viņi ir saistīti ar [attiecīgās trešās valsts] vadītājiem vai ka šo uzņēmumu darbība ir atkarīga no šiem vadītājiem”³⁹.

107. Šajā ziņā, lai pierādījumu saiknei starp sarakstā iekļauto personu un attiecīgās trešās valsts režīmu atzītu par pietiekamu, tam ir jābalstās uz pietiekami drošiem faktiem.

108. Kā tiks norādīts turpmāk, izskatāmajās apelācijas sūdzībās aplūkoti fakti ir gan plaši zināmi fakti, gan neapstrīdēti fakti, tādējādi varēja uzskatīt, ka pietiekama saikne starp *I. Anboubā* un Sirijas režīmu tika pierādīta.

3) Spriedums Padome/*Manufacturing Support & Procurement Kala Naft*

109. Ir jāmin spriedums Padome/*Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (EU:C:2013:776), jo ar to spriedumā Komisija u.c./*Kadi* (EU:C:2013:518) paustie apgalvojumi par pretterorisma pasākumiem tiek piemēroti saistībā ar ierobežojošiem pasākumiem pret trešajām valstīm.

110. Šim svarīgajam spriedumam ir nozīme ne tikai tāpēc, ka tajā ir apstiprināta ierobežojošu pasākumu preventīvā būtība, neizdarot attiecīgus secinājumus, bet arī tāpēc, ka, pārbaudot apstrīdētā līdzekļu iesaldēšanas pasākuma pamatotību, šī būtība tajā ir ņemta vērā pilnībā.

111. Ierobežojošo pasākumu preventīvā, nevis represīvā būtība, protams, ietekmē Padomei sniedzamo pierādījumu būtību, veidu un intensitāti.

112. Lieta attiecās uz *Kala Naft* iekļaušanu to personu un vienību sarakstā, kuru līdzekļi tika iesaldēti, jo tās atbalstīja Irānas Islāma Republikas darbību kodolenerģijas jomā, radot kodolieroču izplatīšanas vai to piegādes sistēmu izstrādes risku. *Kala Naft* ir Irānas sabiedrība, kas pieder *National Iranian Oil Company* (turpmāk tekstā – “*NIOC*”) un darbojas kā *NIOC* grupas centrālā naftas, gāzes un naftas ķīmiskās rūpniecības produktu iepirkumu iestāde.

37 — 121.–123. punkts.

38 — 136. punkts. Mans izcēlums.

39 — Mans izcēlums.

113. Secinājumos, kurus esmu sniedzis šajā lietā, es uzsvēru pret Irānas Islāma Republiku vērsto ierobežojošo pasākumu preventīvo būtību un sekas, kurām jāizriet no minētā apstākļa attiecībā uz pierādījumiem. Attiecībā uz pamatojuma pamatotības izvērtēšanu es uzsvēru, ka, ja, balstoties uz tās rīcībā esošo lietas materiālu kopumu un apstākļiem, Savienības tiesa var konstatēt, ka risks, ko kāda persona vai struktūra rada cīņai pret kodolieroču izplatīšanu, ir pietiekamā mērā noteikts, tad šo personu vai šo struktūru pamatoti var uzskatīt par tādu, kas sniedz atbalstu kodolieroču izplatīšanai, un tādējādi pret to paredzēt līdzekļu iesaldēšanas pasākumu.

114. Tiesas spriedumā, šķiet, ir piemērota šāda pieeja.

115. Tiesa savā spriedumā sākumā pārbaudīja veidu, kādā Vispārējā tiesa bija identificējusi un interpretējusi piemērojamo tiesību aktu vispārīgos noteikumus, un pēc tam tā it īpaši pārbaudīja apstrīdēto tiesību aktu pamatojumu un pamatotību.

116. Attiecībā uz vispārīgajiem noteikumiem Tiesa ir balstījusies uz šādu divkāršu konstatējumu. Pirmkārt, šajos vispārīgajos noteikumos tika pierādīta saikne starp aizliegtu preču un tehnoloģiju iegādi, šajā gadījumā svarīgāko iekārtu un tehnoloģiju Irānas naftas un gāzes rūpniecības pamatnozārēm iegādi, un kodolieroču izplatīšanu⁴⁰.

117. Otrkārt, vispārīgajos noteikumos kā kritērijs iekļaušanai sarakstā bija paredzēta tieša dalība ar kodolieroču izplatīšanu saistītās Irānas darbībās vai atbalsta sniegšana tām. Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka “atbalsta” jēdziens ietver mazāku saistību ar Irānas kodolieroču darbībām nekā jēdzieni “ piedalās” un “ir tieši saistītas” un ka tas var ietvert ar gāzes un naftas rūpniecību saistītu preču un tehnoloģiju iegādi vai tirdzniecību⁴¹. Lai apstiprinātu šo interpretāciju, Tiesa ir ņēmusi vērā vairākus tiesību aktus, norādot uz ienākumiem no enerģētikas nozares un risku, kas saistīts ar gāzes un naftas nozarei paredzētajiem materiāliem. Šie faktori ir ļāvuši Tiesai konstatēt, ka “apstrīdētie tiesību akti tika attiecināti uz Irānas naftas, gāzes un naftas ķīmijas rūpniecības nozari, ievērojot risku, ko šī nozare rada saistībā ar kodolieroču izplatīšanu, ņemot vērā gan tās radītos ienākumus, gan tādu iekārtu un materiālu izmantošanu, kas ir līdzīgi dažās divdomīgās kodoldegvielas cikla darbībās izmantotajiem”⁴².

118. Tiesa no tā ir secinājusi, ka Vispārējā tiesa bija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nospriežot, “ka priekšnosacījums ierobežojošu pasākumu noteikšanai attiecībā uz kādu vienību ir tās iepriekš faktiski īstenota sodāma rīcība, ciktāl tikai ar risku, ka attiecīgā vienība nākotnē varētu īstenot šādu rīcību, neesot pietiekami, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā”⁴³. “Dažādie apstrīdēto tiesību aktu noteikumi, kuros ir paredzēta līdzekļu iesaldēšana, ir formulēti vispārīgi (“piedalās, ir tieši saistītas vai sniedz atbalstu [...]”), un tajos nav ietverta atsauce uz rīcību, kas ir tikusi īstenota pirms lēmuma par līdzekļu iesaldēšanu pieņemšanas”⁴⁴. Saskaņā ar Tiesas viedokli no tā izriet, ka, “pat ja šie noteikumi attiecas uz kādu konkrētu vienību, ar atsauci uz tādu vispārīgu mērķi kā šīs vienības statūtos norādītais mērķis var būt pietiekami, lai pamatotu ierobežojošo pasākumu noteikšanu”⁴⁵.

119. Ņemot vērā šos vispārīgos noteikumus, nosakot kritēriju iekļaušanai sarakstā, Tiesa ir uzskatījusi, ka pirmais apstrīdētajos tiesību aktos norādītais iemesls, saskaņā ar kuru *Kala Naft* pārdod naftas un gāzes nozarēm paredzētas iekārtas, kas var tikt izmantotas Irānas kodolprogrammā, bija pietiekami precīzs un konkrēts, lai ļautu *Kala Naft* pārbaudīt apstrīdēto tiesību aktu pamatotību, nodrošināt savu aizstāvību Vispārējā tiesā un šai tiesai veikt pārbaudi. Attiecībā uz pasākuma pamatotību un it īpaši uz

40 — 76. un 77. punkts.

41 — 80. punkts.

42 — 112. punkts.

43 — 84. punkts.

44 — 85. punkts.

45 — Turpat.

pirmajā pamatā minēto faktu atbilstību patiesībai Tiesa, nosakot iekļaušanas sarakstā kritēriju atbilstoši vispārīgiem noteikumiem, ir nospriedusi, ka “Padome bija tiesīga uzskatīt, ka attiecībā uz *Kala Naft* var tikt noteikti pasākumi, ciktāl tā ir pārdevusi naftas un gāzes nozarēm paredzētas iekārtas, kas var tikt izmantotas Irānas kodolprogrammā”⁴⁶.

120. Šajā ziņā Tiesa ir ņēmusi vērā šādus faktus, proti, ka *Kala Naft* darbojas kā Irānas valsts naftas sabiedrības grupas *NIOC* iepirkumu iestāde. Tā ir uzsvērusi, ka tas ir norādīts šīs sabiedrības statūtos, un tā to nav apstrīdējusi. Pati *Kala Naft* bija norādījusi, ka tās tikai un vienīgi ar naftas, gāzes un naftas ķīmijas rūpniecības darbību saistītās funkcijas skaidri izriet no tās pielietotajām darba metodēm⁴⁷. Turklāt *Kala Naft* bija minējusi, ka tā sistemātiski iesaistās *NIOC* vai tās meitasuzņēmumiem paredzēto vārstu iegādē⁴⁸.

121. Ņemot vērā šos pierādījumus, Tiesa ir konstatējusi, ka attiecībā uz pirmo iemeslu norādītie faktiskie apstākļi bija juridiski pietiekami pierādīti un ka šis pirmais iemesls pats par sevi pamatoja iekļaušanu apstrīdētajos tiesību aktos ietvertajos sarakstos.

122. Attiecībā uz pierādījumiem, ar kuriem ir pamatots attiecībā uz *Kala Naft* konstatēto iemeslu patiesums, Tiesa sava sprieduma 105. punktā arī ir konstatējusi, ka tās veiktās *NIOC* grupas iepirkumu vienības funkcijas izriet gan no tās statūtiem, gan no tās izdotajām brošūrām. Padomei līdz ar to nebija pienākuma ar citiem pierādījumiem pierādīt *Kala Naft* īstenoto darbību.

123. Šim spriedumam ir svarīga nozīme, jo tas pierāda, ka prasība, kuru attiecībā uz pierādījumu pakāpi Tiesa ir izvirzījusi spriedumā Komisija u.c./*Kadi* (EU:C:2013:518), sistemātiski neizraisa līdzekļu iesaldēšanas pasākumu atcelšanu. Proti, jēdziens “pietiekami droši fakti” ir pietiekami plašs un elastīgs, lai Savienības tiesām ļautu pielāgot prasīto pierādījumu pakāpi un veidu atkarībā no konteksta, kādā šādi pasākumi ir pieņemti.

124. Turklāt ir jāapstiprina veids, kādā Tiesa ir izklāstījusi savu argumentāciju, ciktāl sākumā tā precīzi ir analizējusi vispārīgajos noteikumos par ierobežojošiem pasākumiem minētā attiecīgā kritērija iekļaušanai sarakstā saturu, lai no tā izdarītu secinājumus, pārbaudot pret *Kala Naft* vērsto individuālo pasākumu pamatotību. Kā to parāda šī lieta, ierobežojoša pasākuma pamatotības pārbaude faktiski ir cieši saistīta ar to, kā tiek skaidrots vispārīgajos noteikumos ietvertais kritērijs iekļaušanai sarakstā.

125. Šajā ziņā ir jānorāda, ka Tiesa ir uzsvērusi, ka, nosakot kritēriju iekļaušanai sarakstā, kas ir minēts vispārīgajos noteikumos, Padomei ir plaša rīcības brīvība. Proti, sprieduma Padome/*Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (EU:C:2013:776) 120. punktā tā ir precizējusi, ka, lai arī prasītāja bija apstrīdējusi vispārīgo noteikumu samērīgumu, uz kuriem pamatojoties tika nolemts iekļaut to attiecīgajos sarakstos, “ir jāatgādina, ka Tiesa attiecībā uz samērīguma principa ievērošanas pārbaudi tiesā ir nospriedusi, ka Savienības likumdevējam ir jāatzīst *plaša rīcības brīvība* tādās jomās, kurās tam ir jāizdara *politiska*, ekonomiska un sociāla *rakstura izvēle* un kurās tam ir jāveic sarežģīti vērtējumi. Tātad šajās jomās veiktā pasākuma tiesiskumu var ietekmēt tikai šī pasākuma acīmredzami neadekvātais raksturs, ņemot vērā mērķi, ko vēlas sasniegt kompetentā iestāde”⁴⁹.

126. Konkrētāk, šis spriedums ir piemērs tam, ka objektīvi un plaši zināmi fakti par uzņēmuma darbību kopā ar neapstrīdētiem faktiem var būt pietiekami, lai uzskatītu, ka Padome ir izpildījusi savu pierādīšanas pienākumu.

46 — 88. punkts.

47 — 89. punkts.

48 — 90. punkts.

49 — Mans izcēlums.

4) Prasību par pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā kopsavilkums

127. Attiecībā uz pasākumiem, kas ir paredzēti, lai izdarītu spiedienu uz trešo valsti, kritēriji iekļaušanai sarakstā parasti ir balstīti uz asociēšanas saikni starp personu kategorijām un valsti. Šajā ziņā dažu uzņēmumu vadītājiem var tikt piemēroti ierobežojoši pasākumi ar nosacījumu, ka ir pierādīta viņu saikne ar minētās valsts vadītājiem vai arī tas, ka šie vadītāji kontrolē minēto uzņēmumu darbību.

128. Pierādījumam par šo asociēšanas saikni ir jābalstās uz pietiekami drošiem faktiem. Citiem vārdiem sakot, iemesliem personas iekļaušanai līdzekļu iesaldēšanas sarakstā ir jābūt pietiekami pamatotiem.

129. Ja ierobežojošs pasākums ir pieņemts, piemērojot kritēriju iekļaušanai sarakstā, pamatojoties uz saikni starp personu kategoriju un attiecīgās trešās valsts režīmu, piemēram, gūto labumu no režīma īstenotās politikas vai minētajam režīmam sniegto atbalstu, šo pasākumu var pieņemt tikai, balstoties uz konkrētiem un precīziem pierādījumiem, kas ļauj konstatēt, ka attiecīgā persona gūst labumu no minētās trešās valsts vadītāju īstenotās ekonomikas politikas vai arī atbalsta šos vadītājus.

130. Šādi konkrēti un precīzi pierādījumi var būt plaši zināmi un/vai neapstrīdēti fakti. Konstatējumi par personas veikto saimniecisko darbību vai šīs personas ieņemamo amatu atkarībā no konteksta var būt pietiekamas norādes uz to, ka, iekļaujot personu sarakstā, var sasniegt Savienības izvirzīto mērķi. Šajā gadījumā Padomei papildu pierādījumi nav jāsniedz.

131. Tagad ir jāpārbauda, vai Vispārējās tiesas argumentācija pārsūdzētajos spriedumos ir saderīga ar Tiesas judikatūrā paredzētajiem noteikumiem par pierādīšanas pienākumu.

B – Vispārējās tiesas argumentācijas saderība ar noteikumiem par pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā

132. Lai noraidītu iebildumu par to, ka Padome esot veikusi pierādīšanas pienākuma pāreju, Vispārējā tiesa pārsūdzētajos spriedumos izstrādāja argumentāciju, pamatojoties uz prezumpcijas jēdzienu.

133. Vispārējās tiesas argumentāciju var apkopot šādi.

134. Vispirms Vispārējā tiesa bija balstījusies uz konstatējumu, kura pamatā ir Lēmuma 2011/522 preambulas apsvērumi, saskaņā ar kuriem, tā kā ar Lēmumā 2011/273 pieņemtajiem ierobežojošajiem pasākumiem neizdevās izbeigt režīma īstenotās represijas pret [Sīrijas] civiliedzīvotājiem, Padome uzskatīja, ka minētie pasākumi ir jāpiemēro citām personām un vienībām, kuras gūst labumu no režīma vai to atbalsta, it īpaši tām, kuras finansē režīmu vai sniedz loģistikas atbalstu, it īpaši drošības struktūrām, vai kuras liek šķēršļus centieniem Sīrijā īstenot miermīlīgu pāreju uz demokrātiju. Tā secināja, ka ar Lēmumu 2011/522 tika paredzēts attiecināt ierobežojošus pasākumus arī uz galvenajiem Sīrijas uzņēmējiem, jo Padome uzskatīja, ka galveno Sīrijas uzņēmumu vadītājus var kvalificēt kā personas, kuras atbalsta Sīrijas režīmu, jo minētie uzņēmumi nevarēja veikt komercdarbību, ja tie neguva labumu no minētā režīma un no savas puses nesniedza tam konkrētu atbalstu. Vispārējā tiesa turpmāk norādīja, ka tāpēc Padome bija nolēmusi piemērot prezumpciju par atbalstu Sīrijas režīmam galveno Sīrijas uzņēmumu vadītājiem.

135. Pārbaudot Lēmumā 2011/522 noteikto kritēriju iekļaušanai sarakstā, Vispārējā tiesa secināja, ka šī kritērija paplašināšana esot balstīta uz prezumpciju par to, ka galveno Sīrijas uzņēmumu vadītāji sniedz atbalstu Sīrijas režīmam. Vispārējā tiesa norādīja faktiskos iemeslus, kāpēc Padome bija piemērojusi *I. Anboubā* prezumpciju par šī režīma atbalstīšanu.

136. Vispārējā tiesa turpināja savu argumentāciju, veicot pārbaudi, vai Padome varēja piemērot šādu prezumpciju *I. Anboubā*, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā. Šajā posmā tā nosprieda, ka prezumpcijai, kuru viņam bija piemērojusi Padome, bija juridisks pamats, ka tā bija samērīga un atspēkojama. Vispārējā tiesa secināja, ka Padome nebija pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka tikai tas vien, ka *I. Anboubā* ir plaši pazīstams uzņēmējs Sīrijā, ļauj tai prezumēt, ka viņš sniedz ekonomisku atbalstu Sīrijas režīmam.

137. Ir jāpārbauda, vai ar šādu argumentāciju Vispārējā tiesa ir pārkāpusi Tiesas paredzētos noteikumus par pierādīšanas pienākumu.

138. Šajā ziņā es uzskatu, ka, pat ja prezumpcijas jēdziena lietošana, ar kura palīdzību Vispārējā tiesa ir formulējusi savu argumentāciju, neizriet no minētās Tiesas judikatūras, izņemot spriedumu *Tay Za /Padome* (EU:C:2012:138), kurā beigu beigās tā tika atzīta par nepietiekamu, lai pamatotu apstrīdēto pasākumu, Vispārējā tiesa būtībā pareizi ir novērtējusi Padomei uzlikto pierādīšanas pienākumu, ņemot vērā Sīrijas kontekstu un tās rīcībā esošos pierādījumus un informāciju.

139. Lai izklāstītu iemeslus, kuru dēļ es piekrītu Vispārējās tiesas secinājumam, pirmkārt, identificēšu kritēriju iekļaušanai sarakstā, kas izriet no vispārīgajiem noteikumiem par attiecīgiem ierobežojošiem pasākumiem, un, otrkārt, pārbaudīšu, kādā veidā šis kritērijs iekļaušanai sarakstā ir ticis piemērots.

1) Vispārējais kritērijs iekļaušanai sarakstā

140. Lai veiktu individuālu pasākumu saistībā ar iekļaušanu līdzekļu iesaldēšanas sarakstos tiesiskuma pārbaudi, Savienības tiesai vispirms ir jāpārbauda, kāds ir Padomes noteiktais vispārīgais kritērijs iekļaušanai sarakstā. Proti, ņemot vērā šo kritēriju, Savienības tiesai katrā atsevišķā gadījumā ir jāvērtē, vai apstrīdētajos tiesību aktos paredzētie apsvērumi ir pietiekami precīzi un konkrēti, vai, ņemot vērā iesniegto informāciju, ir pierādīts attiecīgajiem apsvērumiem atbilstošo faktu patiesums, un beigu beigās – vai apgalvotie fakti pietiekami pamato iekļaušanas sarakstā pasākumu.

141. Sākumā norādišu, ka Vispārējā tiesa, pamatojoties uz Lēmumā 2011/522 minētā kritērija iekļaušanai sarakstā analīzi, sāka savu pārbaudi, lai noskaidrotu, vai tika izpildīti noteikumi par pierādīšanas pienākumu.

142. No šīs pārbaudes izriet, ka saistībā ar ierobežojošiem pasākumiem, kas tika pieņemti, lai izdarītu spiedienu uz Sīrijas režīmu, personu iekļaušana līdzekļu iesaldēšanas sarakstā pakāpeniski tika paplašināta, lai minētos pasākumus attiecinātu ne tikai uz Sīrijas Arābu Republikas vadītājiem, bet arī personām un vienībām, kuras gūst labumu no šīs trešās valsts režīma vai sniedz tam atbalstu.

143. Ar Lēmumu 2011/273 Savienība vēlējās stingri nosodīt miermīlīgu protestu vardarbīgu apspiešanu, tostarp izmantojot kaujas munīciju, kas bija notikuši vairākās vietās Sīrijā, kā rezultātā vairāki demonstranti gājuši bojā, tikuši ievainoti un patvaļīgi aizturēti. Savienība aicināja Sīrijas varas iestādes atturēties no represiju pielietošanas (šā lēmuma preambulas 2. apsvērums). Minētā lēmuma preambulas 3. apsvērumā ir norādīts, ka, ņemot vērā situācijas nopietnību, ir jāpiemēro ierobežojoši pasākumi pret Sīriju un pret personām, kas ir atbildīgas par vardarbīgām represijām pret Sīrijas civiliedzīvotājiem. Tāpēc Lēmuma 2011/273 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka tiek iesaldēti visi līdzekļi un saimnieciskie resursi, kas pieder personām, kuras ir atbildīgas par vardarbīgām represijām pret Sīrijas civiliedzīvotājiem, kā arī ar tām saistītām fiziskām un juridiskām personām un vienībām.

144. Vēlāk Lēmuma 2011/522 preambulas 2. punktā Padome atgādināja, ka 2011. gada 18. augustā Savienība bija izteikusi visstingrāko nosodījumu par Bašara al Asada un viņa režīma veiktajiem vardarbības pasākumiem, kuri tika vērsti pret pašu tautu un bija izraisījuši daudzu Sīrijas pilsoņu nogalināšanu vai ievainošanu. Savienība vairākkārt ir uzsvērusi, ka ir jāpārtrauc brutālās represijas, aizturētie protestētāji jāatbrīvo, jānodrošina humānās palīdzības organizāciju un starptautisko

cilvēktiesību organizāciju, kā arī plašsaziņas līdzekļu brīva piekļuve un jāuzsāk patiens un visus iesaistošs valsts dialogs. Padome šajā apsvērumā konstatēja, ka Sīrijas vadība turpina ignorēt Savienības, kā arī plašākas starptautiskās sabiedrības aicinājumus. Tieši šajos apstākļos, kā tas izriet no šā lēmuma preambulas 3. apsvēruma, Savienība nolēma pieņemt papildu ierobežojošus pasākumus pret Sīrijas režīmu.

145. Tādējādi Lēmuma 2011/522 preambulas 4. apsvērumā ir paredzēts, ka “ieceļošanas ierobežojumi un līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana būtu jāpiemēro *jaunām personām un vienībām, kas gūst labumu no režīma vai atbalsta to*, jo īpaši personām un vienībām, kuras finansē režīmu vai nodrošina režīmam (jo īpaši drošības struktūrām) apgādes atbalstu vai kuras liek šķēršļus centieniem Sīrijā īstenot miermīlīgu pāreju uz demokrātiju”⁵⁰.

146. Šī vēlme ir pausta Lēmuma 2011/273 4. panta 1. punkta grozījumā, kurā pēc šī grozījuma ir paredzēts, ka “tiek iesaldēti visi līdzekļi un saimnieciskie resursi, kas ir [...] par vardarbīgām represijām pret Sīrijas civiliedzīvotājiem atbildīgo personu īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē, kā arī visi līdzekļi un saimnieciskie resursi, kas ir tādu pielikumā uzskaitīto *personu un vienību un ar tām saistīto personu un vienību īpašumā, kuras gūst labumu no režīma vai atbalsta to*”⁵¹.

147. Šī kritērija iekļaušanai sarakstā paplašināšana tika paredzēta ar Regulu Nr. 878/2011, ar ko tika grozīta Regula Nr. 442/2011. Šās grozītās regulas 5. panta 1. punktā ir minēta ne tikai to personu kategorija, kas ir atbildīgas par vardarbīgām represijām pret civiliedzīvotājiem Sīrijā, bet arī “personas un vienības, kas *gūst labumu no režīma vai atbalsta to*, vai ar tām saistītas personas un vienības”⁵².

148. Ar Lēmumu 2011/782 tika atcelts Lēmums 2011/273 un vienā tiesību aktā tika apkopoti ar to noteiktie pasākumi un papildu pasākumi. Lēmuma 2011/782 18. panta 1. punkts par ieceļošanas ierobežojumiem, kā arī šā lēmuma 19. panta 1. punkts, kas attiecas uz līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanas pasākumiem, ir vērsti pret to personu kategoriju, “kuras gūst labumu no režīma vai atbalsta to”. Lēmums 2011/782 tika īstenots ar Regulu Nr. 36/2012, ar ko atceļ Regulu Nr. 442/2011.

149. Paplašinot kritēriju to personu iekļaušanai sarakstā, kuru līdzekļi tika iesaldēti, tika pievienoti tādi papildu ierobežojoši pasākumi kā aizliegums veikt ieguldījumus jēlnaftas nozarē, aizliegums piedalīties atsevišķos infrastruktūras projektos un veikt ieguldījumus šādos projektos vai arī aizliegums piegādāt Sīrijas Centrālajai bankai Sīrijas valūtā denominētas banknotes un monētas.

150. Tādējādi kopš 2011. gada Savienības stratēģija ir bijusi noteikt gan tādus vispārpiemērojamus ierobežojošus pasākumus kā aizliegumi veikt ieguldījumus tautsaimniecības nozarēs, gan tādus individuālus ierobežojošus pasākumus kā līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanas pasākumi. Papildu pasākumi tika noteikti tikai uz tik ilgu laiku, kamēr turpināsies represijas pret civiliedzīvotājiem, lai palielinātu spiedienu uz Sīrijas režīmu un to piespiestu mainīt savu uzvedību. Tādējādi situācijas nopietnības Sīrijā un konstatētā progresa trūkuma dēļ bija jāievieš papildu ierobežojoši pasākumi.

151. Attiecībā uz līdzekļu iesaldēšanas pasākumiem kritērijs iekļaušanai sarakstā tika attiecināts arī uz to personu un vienību kategoriju, kuras gūst labumu no režīma īstenotās politikas vai atbalsta šo režīmu.

50 — Mans izcēlums.

51 — Skat. Lēmuma 2011/522 1. panta 3. punktu. Mans izcēlums.

52 — Skat. Regulas Nr. 878/2011 1. panta 3. punktu. Mans izcēlums.

152. Kā izriet no Lēmuma 2011/522 preambulas 4. apsvēruma, šī kritērija iekļaušanai sarakstā paplašināšanas mērķis ir novērst finansiālu un loģistikas atbalstu, kuru režīmam var sniegt konkrētas personas un vienības. Padome uzskata, ka, pārtraucot šādu atbalstu, būtu iespējams sasniegt mērķi – izbeigt Bašara al Asada režīma īstenoto vardarbību.

153. Nosakot šādu kritēriju iekļaušanai sarakstā, Padome uzskatīja, ka, iesaldējot līdzekļus, kas ir to personu un vienību īpašumā, kuras gūst labumu no režīma īstenotās politikas, minēto režīmu var vājināt, samazinot atbalstu, kuru šī personu un vienību kategorija tam sniedz.

154. Šajā ziņā ir jāatzīst, ka, nosakot vispārīgos noteikumus attiecībā uz kritēriju iekļaušanai sarakstā, Padomei ir plaša rīcības brīvība. Atgādināšu, ka Tiesa šajā ziņā ir lēmusi sprieduma Padome/*Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (EU:C:2013:776) 120. punktā.

155. No Lēmuma 2011/522 preambulas 2.–4. apsvēruma izriet, ka Padomes mērķis ir izbeigt Sirijas prezidenta Bašara al Asada un viņa režīma veikto vardarbību pret savu tautu, panākt aizturēto protestētāju atbrīvošanu, nodrošināt humānās palīdzības organizāciju un starptautisko cilvēktiesību organizāciju, kā arī plašsaziņas līdzekļu brīvu piekļuvi, kā arī uzsākt patiesu un visus iesaistošu valsts dialogu.

156. Ņemot vērā izvirzīto mērķu svarīgumu un būtību, Padome varēja uzskatīt, ka ierobežojoši pasākumi ir jāpiemēro ne tikai personām, kas pieder attiecīgās trešās valsts vadītāju lokam. Tai bija jāvērtē, vai, ņemot vērā rezultātus, kas sasniegti, īstenojot iepriekš noteiktos ierobežojošos pasākumus, ir jāpaplašina to piemērošanas joma, lai palielinātu spiedienu uz attiecīgo trešo valsti.

157. Turklāt Padome var uzskatīt, ka, ja attiecīgi ierobežojoši pasākumi attiecas tikai uz Sirijas režīma vadītājiem, nevis uz personām, kuras gūst labumu no šī režīma vai to atbalsta, Padomes izvirzītie mērķi varētu netikt sasniegti, jo šie vadītāji viegli varētu gūt sev nepieciešamo atbalstu, tostarp finansiālu atbalstu, lai turpinātu represijas pret civiliedzīvotājiem ar to personu starpniecību, kuras ieņem vadošus amatus Sirijas valsts iestādēs⁵³ vai kurām ir svarīgs ekonomisks stāvoklis šajā valstī. Tādējādi Padome pamatoti varēja uzskatīt, ka, nosakot ierobežojošus pasākumus pret to personu un vienību kategoriju, kuras gūst labumu no attiecīgās trešās valsts režīma īstenotās politikas un kuras tāpēc ir saistītas ar šo režīmu, var palielināt spiedienu uz šo režīmu, kā rezultātā represijas pret civiliedzīvotājiem varētu tikt izbeigtas vai mazinātas⁵⁴. Padomes izvēle attiecināt ierobežojošus pasākumus arī uz personām, kuras gūst labumu no režīma īstenotās politikas, tātad ir saderīga ar tādu pasākumu primāro uzdevumu, kuru mērķis ir apturēt tāda autoritārā režīma kā Sirijas režīma veikto vardarbību, proti, ietekmēšanas uzdevumu, lai panāktu situācijas vai rīcības maiņu⁵⁵.

158. Padomes noteiktie vispārīgie noteikumi par kritērijiem iekļaušanai sarakstā ir nepieciešami balstīti uz prezumpcijām, ciktāl šie noteikumi ir paredzēti, pamatojoties uz saiknes starp [attiecīgu] personu kategoriju un režīmu vērtējumu, un tātad uz ietekmi, kāda varētu būt ierobežojošiem pasākumiem, lai sasniegtu Padomes izvirzīto mērķi, šajā gadījumā asiņainu represiju pret civiliedzīvotājiem Sirijā izbeigšanu. Citiem vārdiem sakot, nosakot kritēriju iekļaušanai sarakstā, Padome noteikti bija balstījies uz vērtējumu par to, kāda potenciāla ietekme uz izvirzīto mērķi varētu būt to personu iekļaušanai sarakstā, kuras ietilpst konkrētajā kategorijā.

159. Šajā gadījumā, nosakot vispārēju kritēriju iekļaušanai sarakstā, Padome uzskatīja, ka labuma gūšana no Sirijas režīma īstenotās politikas ietver ciešas saiknes ar režīmu esamību. Tādējādi, attiecinot uz šo personu kategoriju līdzekļu iesaldēšanas pasākumus, varētu vājināt minēto režīmu. Veicot šādu vērtējumu, Padome nepārsniedza plašo rīcības brīvību, kura, kā tas tika norādīts, tai ir piešķirta.

53 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Mayaleh*/Padome (T-307/12 un T-408/13, EU:C:2014:926, 147. punkts).

54 — *Turpat* (148. punkts).

55 — Skat. *Beaucillon, C.*, minēts iepriekš, 485. lpp.

2) Vispārēja kritērija iekļaušanai sarakstā piemērošana

160. Ierobežojošu pasākumu pret *I. Anboubā* noteikšana liecina par Padomes vēlmi iekļaut dažus uzņēmumu vadītājus to personu kategorijā, kuras gūst labumu no Sīrijas režīma īstenotās politikas vai atbalsta minēto režīmu.

161. Šajā ziņā, kā tas izriet no sprieduma T-563/11 32. punkta un sprieduma T-592/11 42. punkta, Padome uzskatīja, ka galveno Sīrijas uzņēmumu vadītāji var tikt kvalificēti kā ar Sīrijas režīmu saistītas personas un ka minētie uzņēmumi nevarēja veikt komercdarbību, neizmantojot minētā režīma priekšrocības un no savas puses nesniedzot tam konkrētu atbalstu.

162. Padome tādā bija pierādījusi attiecības starp kritērija iekļaušanai sarakstā, kurš, atgādināšu, alternatīvi attiecas uz to personu kategoriju, kuras gūst labumu no režīma īstenotās politikas vai atbalsta minēto režīmu, divām komponentēm. Padome tādējādi uzskatīja, ka persona nevar gūt labumu no šādas politikas, ja tā nesniedz atbalstu šim režīmam.

163. Uz šīm attiecībām starp kritērija iekļaušanai sarakstā divām komponentēm tika norādīts, minot sākotnējos *I. Anboubā* iekļaušanas sarakstā iemeslus, proti, “[SAPCO] priekšsēdētājs. Atbalsta Sīrijas režīmu ar ekonomiskiem līdzekļiem.” Regulas Nr. 36/2012 II pielikumā minētie iemesli daļēji arī ir balstīti uz *I. Anboubā* sniegto finansiālo atbalstu Sīrijas režīmam.

164. Kā izriet no šiem iemesliem, Padome bija balstījusies uz *I. Anboubā* ekonomisko stāvokli, lai secinātu, ka viņš ekonomiski atbalsta Bašara al Asada režīmu.

165. Debates Vispārējā tiesā Padomei ļāva pamatot minētos iemeslus ar vairākiem faktiskiem apstākļiem, kas, pirmkārt, pierāda, ka *I. Anboubā* ir svarīgs ekonomisks stāvoklis, otrkārt, saiknes starp šo uzņēmēju un Bašaram al Asadam tuvu stāvošu personu esamību un visbeidzot to, ka *I. Anboubā* pildīja administratīvās vadības funkcijas tautsaimniecības nozarē. Šie faktiskie apstākļi ir minēti sprieduma T-563/11 33. punktā un sprieduma T-592/11 43. punktā.

166. Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 38. punktā un sprieduma T-592/11 48. punktā arī bija balstījusies uz Sīrijas režīma autoritāro būtību un valsts stingro kontroli pār Sīrijas ekonomiku, lai nospriestu, ka Padome pamatoti varēja uzskatīt par vispārīgu no pieredzes izrietošu konstatējumu to, ka viens no galvenajiem uzņēmējiem, kas darbojas daudzās nozarēs Sīrijā, nevarēja sekmīgi darboties, ja neguva priekšrocības no minētā režīma un no savas puses nesniedza tam konkrētu atbalstu.

167. Pamatojoties uz šo faktu kopumu, Vispārējā tiesa atzina, ka Padome bija piemērojusi *I. Anboubā* prezumpciju par atbalstu Sīrijas režīmam.

168. Lai arī būtībā es piekritu Vispārējās tiesas secinājumam, ka Padome ir izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu, es tomēr neesmu pārliecināts, ka tad, kad ir noteikts kritērijs iekļaušanai sarakstā, pārbaude attiecībā uz šāda kritērija piemērošanu jāveic, izmantojot prezumpcijas jēdzienu un katreiz novērtējot, vai prezumpcijai ir juridisks pamats, vai tā ir samērīga un vai tā ir atspēkojama.

169. Izskatāmās lietas, manuprāt, parāda, ka šāda, pamatojoties uz prezumpcijas jēdzienu, izstrādāta argumentācija nevis vienkāršo, bet sarežģī analīzi. Turklāt šī jēdziena izmantošanas dēļ rodas paradoksāla situācija: jo vairāk prezumpcija ir balstīta uz drošiem faktiem, jo spēcīgāks ir iebildums, ka tā ir neatspēkojama un tādējādi būtībā ir apstrīdama.

170. Tāpēc gan skaidrāk, gan atbilstošāk Tiesas judikatūrai, manuprāt, vienkārši ir noteikt, vai Padome ir izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu, ņemot vērā kritēriju iekļaušanai sarakstā, kas ietverts vispārīgajos noteikumos par attiecīgiem ierobežojošiem pasākumiem. Šim nolūkam Savienības tiesai ir jānosaka, vai, ņemot vērā Padomes sniegto informāciju un pierādījumus, var uzskatīt, ka iemesli, uz kuriem ir balstīta personas iekļaušana sarakstā, ir pietiekami pamatoti. Konkrētāk, tādā situācijā, kāda

ir aplūkota šajās apelācijas sūdzībās, Savienības tiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgais pasākums tika noteikts, pamatojoties uz precīziem un konkrētiem pierādījumiem, kas ļauj konstatēt, ka sarakstā iekļautā persona gūst labumu no trešās valsts vadītāju īstenotās ekonomikas politikas vai atbalsta šos vadītājus.

171. Protams, Savienības tiesai, ja tā vēlas veikt reālu pārbaudi, pilnībā ir jāņem vērā konteksts, kādā attiecīgie ierobežojošie pasākumi tika pieņemti. Kā sīkāk paskaidrošu turpmākajā analizē, ir skaidrs, ka tad, kad šādi pasākumi attiecas uz trešo valsti, kurā norisinās pilsoņu karš un kurā valda autoritārs režīms, situācijas steidzamība un grūtības veikt izmeklēšanu Savienības tiesai neļauj noteikt augstu pierādīšanas pakāpi. Tātad Savienības tiesai būtu jāuzskata, ka tad, kad Padome sniedz precīzu, konkrētu un saskanīgu norāžu kopumu, lai pamatotu iekļaušanu sarakstā, tā izpilda tai uzlikto pierādīšanas pienākumu.

172. Mana atturēšanās lietot prezumpcijas jēdzienu posmā, kad tiek piemērots kritērijs iekļaušanai sarakstā, man liek uzskatīt, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, izstrādājot savus pierādījumus, lietojot šo jēdzienu. Tādējādi ir jāatgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, ja Vispārējās tiesas sprieduma pamatojumā ir atklāts Savienības tiesību pārkāpums, bet tā rezolutīvā daļa ir balstīta uz citu tiesisko pamatojumu, apelācijas sūdzība ir jānoraida⁵⁶. Tātad, ciktāl Vispārējās tiesas secinājumam, ka Padome ir izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu, būtībā es piekritu, šīs apelācijas sūdzības nav jāpieņem.

173. Saskaņā ar Vispārējās tiesas secinājumu iemesli, ar kādiem ir pamatota *I. Anbouba* iekļaušana sarakstā, var tikt uzskatīti par pietiekami pamatotiem.

174. Proti, ciktāl Vispārējai tiesai tika sniegti gan plaši zināmi, gan neapstrīdēti fakti, tā pamatoti varēja uzskatīt, ka Padomei uzliktais pierādīšanas pienākums ir izpildīts.

175. Turklāt, ņemot vērā Sīrijas režīma īpašās iezīmes, kā arī pilsoņu karu Sīrijā, Vispārējai tiesai nevarētu pārnest, ka tā neprasija Padomei sniegt papildu pierādījumus.

a) Plaši zināmi fakti

176. Vispārējā tiesa sprieduma T-563/11 38. punktā un sprieduma T-592/11 48. punktā pamatoti uzsvēra savstarpējās atkarības saiknes starp uzņēmējdarbības vidi Sīrijā un Bašara al Asada režīmu.

177. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šādu saikņu esamība ir “vispārīgs no pieredzes izrietošs konstatējums”. Citiem vārdiem sakot, tas ir plaši zināms fakts.

178. Šajā ziņā ir jāprecizē, ka principā judikatūrā ir izslēgts, ka apelācijas tiesvedībā tiek pārbaudīts jautājums par to, vai fakts ir plaši zināms, izņemot faktu sagrozišanas gadījumos⁵⁷.

179. Katrā ziņā norādīšu, ka savstarpējās atkarības saikņu starp uzņēmēju aprindām Sīrijā un Bašara al Asada režīmu esamība izriet no daudziem pētījumiem, kas veikti par šo režīmu.

56 — Skat. it īpaši spriedumu *Artogodan/Komisija* (C-221/10 P, EU:C:2012:216, 94. punkts un tajā minētā judikatūra).

57 — Saskaņā ar Tiesas viedokli, pirmkārt, “[...] parasti personai, kura ir norādījusi uz noteiktiem faktiem sava lūguma atbalstam, ir jāiesniedz pierādījumi par to pastāvēšanu” (šajā ziņā skat. spriedumu [..] *Brunnhofner*, C-381/99, [EU:C:2001:358], 52. punkts), un, ja ir atkāpe no šīs normas, kad apgalvojums attiecas uz plaši zināmiem faktiem, tad konstatējums par to, vai fakti ir plaši zināmi, ir jāveic pirmās instances tiesai, un tas ir faktu vērtējums, ko Tiesa nevar pārbaudīt apelācijas tiesvedībā, izņemot faktu sagrozišanas gadījumā (šajā ziņā skat. spriedumu [..] *ITSB/Celltech* (C-273/05 P, [EU:C:2007:224], 39. un 45. punkts un tajos minētā judikatūra)” (skat. rīkojumu *Provincia di Ascoli Piceno un Comune di Monte Urano/Apache Footwear u.c.*, C-464/07 P(I), EU:C:2008:49, 9. punkts).

180. Ir labi zināms, ka šajā autoritārajā režīmā, kurā dominē *Baath* vadība, piekļuve politiskajiem un saimnieciskajiem resursiem tiek nodrošināta ar tādu iestāžu starpniecību kā *Baath* partija, izlūkošanas dienesti un armija.

181. Kopš 90. gadiem režīms spēja iegūt atbalstu no uzņēmējiem, kas nāca no buržuāzijas aprindām, it īpaši pirmsvēlēšanu diskusijās, ļaujot viņiem tikt ievēlētiem Asamblejā⁵⁸. Šī sociālā grupa tātad aizstāvēja nozares intereses režīma ietvaros⁵⁹. Šai slepenu norunu sistēmai bija un vēl joprojām ir nozīme *Baath* režīmā⁶⁰.

182. Turklāt, lai arī Bašars al Asads ir uzsācis ekonomikas liberalizācijas procesu, nedrīkst aizmirst, ka pastāv stingra valsts kontrole pār Sirijas tautsaimniecību⁶¹. Tā kā tā joprojām tiek stingri reglamentēta un subsidēta, šis liberalizācijas process ir selektīvs⁶². Tas ir veicinājis tādu “uzņēmēju no buržuāzijas aprindām [rašanos], kas paplašina savu klientu loku”⁶³, jo režīmam ir raksturīga administrācijas korupcija⁶⁴.

58 — Skat. Belhadj, S., *La Syrie de Bashar al-Asad—Anatomie d'un régime autoritaire*, Parīze: Belin, 2013, 267. un 268. lpp.

59 — Turpat (270. un 271. punkts).

60 — Turpat (272. lpp.).

61 — Turpat. Autors norāda, ka, lai gan ir stingra vēlme pāriet no vadītas un aizsargātas ekonomikas uz tirgus un atvērtu ekonomiku, “lielākā daļa augstāko amatpersonu [*Baath*] un, pirmkārt, Bašars [al Asads] neslēpj savu vēlmi pilnīgi pārvaldīt valsts ekonomikas struktūru pārstrukturēšanas procesu” (297. un 298. lpp.).

62 — Skat. Friberg Lyme, R., “Sanctioning Assad’s Syria – Mapping the economic, socioeconomic and political repercussions of the international sanctions imposed on Syria since March 2011”, *Danish Institute for International Studies Report 2012:13*. Autors attiecīgi 15. un 18. lpp. norāda:

“The liberalisation process proved, however, selective and partial as the economy overall remained highly regulated and subsidized. [...] the economy remained restrained by a bloated, corrupt and ineffective public administration.”

“The process [of liberalisation] largely benefitted the educated, urban, upper middle class and saw the rise of economic oligarchs who extracted considerable wealth from virtual monopolies on newly opened business opportunities, particularly in sectors like oil, telecoms, pharmaceuticals and chemicals, electronics, agro-business and tourism, while midrange investment activity was lacking.”

63 — Skat. Belhadj, S., minēts iepriekš, 344. lpp.

64 — Skat. “Syria Under Bashar (II): Domestic Policy Challenges”, *International Crisis Group, Middle East Report n° 24, 11 February 2004*, attiecīgi 3. un 11. lpp.:

“Syria developed a quasi-corporatist system, built around patron-client relations and a widespread network of economic allegiance and corruption.”

“[T]he economic and the political are interlinked: deep public sector reforms would undermine patronage and clientelism. [...] Likewise, widespread corruption is a central feature of the system, affecting all administrative levels and regulating entire facets of the economy. [...] [P]rivate sector businessmen who took advantage of economic liberalisation have become major beneficiaries of corruption. As a result, they have monopolised most of the new lucrative markets.”

183. Tādējādi tika izveidotas ciešas saiknes, bieži vien ar ģimenes atzariem, starp uzņēmējiem, kas vēlas gūt labumu no Sīrijas ekonomikas liberalizācijas, un pie varas esošā režīma. Līdzās tam, ka uzņēmumu vadītāji režīmam nodrošināja politisku un finansiālu atbalstu, minētie vadītāji varēja izmantot savas saites ar režīmu, lai sekmīgi veiktu komercdarbību⁶⁵. Tādējādi veidojās savstarpējas atkarības attiecības starp uzņēmumiem un režīmu⁶⁶. Tāpēc komerciālā elite sniedz būtisku atbalstu režīmam⁶⁷.

184. Ņemot vērā šos faktorus, Vispārējā tiesa varēja pamatoti balstīties uz savstarpējās atkarības saiknēm starp uzņēmumiem un Sīrijas režīmu, lai uzskatītu to par nopietnu norādi uz atbalstu, kādu Sīrijas režīmam sniedz tādi uzņēmumu vadītāji kā *I. Anboubā*.

185. Turklāt Vispārējā tiesa savu argumentāciju bija pamatojusi ar vairākiem neapstrīdētiem faktiem.

b) Neapstrīdēti fakti

186. *I. Anboubā* ir *SAPCO*, lielākā pārtikas un dzērienu rūpniecības produktu ražošanas uzņēmuma (*SAPCO* sojas pupu eļļas nozarē pieder tirgus daļa 60 % apmērā), priekšsēdētājs.

187. Turklāt *I. Anboubā* vada vairākus uzņēmumus, kas darbojas nekustamā īpašuma un izglītības jomā.

188. Netiek apstrīdēts, un šie fakti to apstiprina, ka *I. Anboubā* uzņēmējdarbība piedzīvoja uzplaukumu, kopš Bašars al Asads režīms ir uzsācis Sīrijas ekonomikas liberalizācijas procesu. Jau šī iemesla dēļ ir pierādīts, ka *I. Anboubā* nosaukšana atbilst kritērija iekļaušanai sarakstā pirmajai komponentei, kas attiecas uz to personu kategoriju, kas gūst labumu no Sīrijas režīma īstenotās politikas.

189. *I. Anboubā* apgalvo, ka ierobežojošu pasākumu piemērošana fiziskām personām, pamatojoties uz viņu ekonomisko un sociālo stāvokli, neņemot vērā viņu pašu uzvedību, ir pretrunā Tiesas judikatūrai attiecībā uz līdzekļu iesaldēšanas pasākumiem. Es tā nedomāju. Pietiekami droši fakti, kurus Tiesa prasa sniegt kopš sprieduma Komisija u.c./*Kadi* (EU:C:2013:518) pasludināšanas, ir ļoti cieši saistīti ar kritēriju iekļaušanai sarakstā, kas ir minēts vispārīgajos noteikumos par attiecīgiem ierobežojošiem

65 — Skat. Friberg Lyme, R., minēts iepriekš. Autors attiecīgi 20. un 21. lpp. norāda:

"[A]n organic alliance between elites within military, security and civilian state institutions and an emerging class of private sector entrepreneurs became a vital pillar of regime power. The selective liberalisation process provided instruments for co-opting and re-organising networks of allegiance and patronage as the resources generated by the economic openings and economic regulation were, first and foremost, exploited by regime elites and their close allies [...]. The new organic networks often involved close kinship between security, military and state officials and a new generation of business entrepreneurs."

"The lion's share of the new opportunities and market openings went to a small group of individuals associated with the regime, either through family ties and/or through public governmental positions in the military and security services. The new entrepreneurial elite received licensing and concessions within the public services and could delegate management to gain the most profitable projects, benefit from tailor-made regulation, and enjoy privileged access to foreign investments and expatriate Syrian and Arab business communities [...]. They were therefore the ones largely benefitting from the opportunities arising from liberalisation, especially within sectors such as energy (oil and gas), telecoms and IT, duty free zones, pharmaceuticals, chemicals, electronics, agro-business, tourism and car dealerships. [...] These people therefore owed their fortunes (or large parts thereof) to their organic relationship with regime insiders. By gathering patronage networks [...], the regime not only undercut any other collective action to rally private sector businesspeople against the regime, but by creating strategic openings to benefit its allies (and family members), the regime also assured themselves of allies through interdependence."

66 — Turpat. Autors 24. lpp. norāda:

"[T]he lucrative business openings, brought about by the liberalisation process, primarily benefitted an emerging entrepreneurial business class due to its organic and tightly knit (often family) ties to the inner core of the regime, creating a high degree of interdependence – and to some degree blurring of the distinction – between the two."

67 — Turpat. Autors zemsvētras piezīmē 21. lpp. norāda:

"The new elites even challenged the Ba'ath traditionalists as they began seeking political representation. The party's importance as a mobilising driver for the regime declined and was to some degree taken over by the new commercial elite. This was clearly demonstrated in the presidential referendum in 2007 where the business elite mobilised regime support, covering the costs of all meeting venues in the country. These networks have been highly active in organising and financing demonstrations and shabihās in favour of the regime during the uprising of 2011."

pasākumiem, kuru noteikšanā Padomei, kā tika norādīts, ir plaša rīcības brīvība. Izskatāmajā lietā no režīma īstenotās politikas gūto labumu Padome var pierādīt ar tādiem objektīviem faktiem kā *I. Anboubā* komercdarbība konstatējot ekonomiskā statusa iegūšanu pašreizējā režīma valdīšanas laikā, nerodoties vajadzībai pierādīt konkrētu personas uzvedību.

190. Turklāt citi neapstrīdēti fakti apstiprina, ka uz *I. Anboubā* ir attiecināma kritērija iekļaušanai sarakstā otrās komponentes piemērojamība personām, proti, tās, kas attiecas uz personām, kuras atbalsta Sīrijas režīmu.

191. Proti, *I. Anboubā* ir atzinis, ka no 2007. gada līdz 2011. gada aprīlim viņš bija viens no deviņiem valdes locekļiem *Cham Holding*, lielākajā privātajā sabiedrībā Sīrijā, kuras līdzpriekšsēdētājs bija Sīrijas prezidenta Bašara al Asada brālēns *Rami Makhlof*.

192. *Rami Makhlof*, tāpat kā viņa brālis *Ehab*, ir plaši pazīstams uzņēmējs Sīrijā. Abi kontrolē vairākus svarīgus uzņēmumus. Komisija savos iestāšanās rakstos norāda, kas nav ticis apstrīdēts, ka daži no šiem uzņēmumiem darbojas ar licencēm, kas izdotas pēc ekonomikas atvēršanas privātajiem uzņēmumiem, kurus bieži vien kontrolē Sīrijas prezidenta ģimenes locekļi.

193. Kā uzsver Komisija, ko nav apstrīdējis *I. Anboubā*, *Cham Holding*, kas vairākās tautsaimniecības nozarēs darbojas ar meitasuzņēmumu starpniecību, ir saistīta ar Bašara al Asada režīmu, it īpaši to ģimenes saišu dēļ, kuras vieno *I. Anboubā* un *Rami Makhlof*. Pats *I. Anboubā* norāda, ka šī vienība “ir pazīstama ar to, ka tā ir tuva Sīrijas valsts aparātam”⁶⁸.

194. Tāpēc *I. Anboubā* pavisam nesenā dalība *Cham Holding* valdē pati par sevi pierāda ciešas saiknes starp viņu un Bašara al Asada režīmu esamību.

195. Ņemot vērā šos neapstrīdētos faktus, Vispārējā tiesa likumīgi varēja secināt no tā, ka *I. Anboubā* un Bašara al Asada radniecīgam bija lietišķas attiecības, ka, ņemot vērā autoritārā režīma būtību un stingru valsts kontroli pār Sīrijas ekonomiku, *I. Anboubā* nevarēja veikt komercdarbību, ja nesaņēma režīma atbalstu un no savas puses nesniedza tam konkrētu atbalstu.

196. Turklāt Vispārējā tiesa savā faktu vērtējumā bija ņēmusi vērā, ka *I. Anboubā* stāvoklis nav pielīdzināms jebkura cita uzņēmumu vadītāja stāvoklim. Citiem vārdiem sakot, *I. Anboubā* stāvoklis ir īpašs ar to, ka viņš sekmīgi darbojas daudzās tautsaimniecības nozarēs, kā arī ar to, ka viņš uztur lietišķus sakarus ar valdošai varai tuvu stāvošu uzņēmēju.

197. *I. Anboubā* ieņemamais stāvoklis ir raksturojams arī ar to, ka viņš ir atzinis, ka laikposmā no 2004. līdz 2008. gadam viņš bija *Homs* pilsētas Tirdzniecības un rūpniecības palātas ģenerālsēkretārs. Šis neapstrīdētais fakts ir nopietna norāde uz ietekmi, kādā *I. Anboubā* bija Sīrijas ekonomikas selektīvas liberalizācijas procesā. Ņemot vērā Sīrijas režīma būtību un veidu, kādā tika veikta ekonomikas liberalizācijas process, ir jāuzskata, ka *I. Anboubā* varēja gūt priekšrocības no sava ieņemamā amata, lai izvērstu savu uzņēmējdarbību, un ka katrā ziņā šis amats norāda uz konkrētu saikni ar Bašara al Asada režīmu⁶⁹.

198. Visbeidzot ir jāprecizē, ka *I. Anboubā* nav apstrīdējis nedz to, ka Sīrijas režīms ir autoritārs, nedz to, ka valsts stingri kontrolē Sīrijas ekonomiku. Turklāt savos procesuālajos rakstos viņš piekrita, ka režīms ir “totalitārs”⁷⁰.

68 — Skat. atbildes raksta uz Komisijas iestāšanās rakstu 7. lpp.

69 — Šajā ziņā skat. Friberg Lyme, R., minēts iepriekš, zemsvitras piezīmē 20. lpp. ir norādīts:

“Membership of the chambers began in the 1980s where it became a de facto prerequisite for acquiring a commercial, industrial record and business licenses [...]. [...] [T]he chambers of commerce have always been tied to the regime and have played a limited role in representing the interests of the wider merchant class.”

70 — Skat. prasības pieteikuma 33. punktu.

c) Pietiekami drošu faktu esamība

199. Ņemot vērā visus labi zināmos faktus un neapstrīdētos faktus, Vispārējā tiesa pamatoti varēja uzskatīt, ka Padome bija izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu.

200. Proti, ar šiem faktiem pašiem par sevi varēja pierādīt, ka uz *I. Anbouba* attiecas kritērija iekļaušanai sarakstā piemērojamība personām, proti, tām personām, kuras guva labumu no režīma īstenotās politikas vai atbalstīja minēto režīmu.

201. Turklāt minētie fakti bija precīzas, konkrētas un saskanīgas norādes, ka *I. Anbouba* sniedza atbalstu Bašara al Asada režīmam. Tāpēc varēja uzskatīt, ka iemesli *I. Anbouba* iekļaušanai līdzekļu iesaldēšanas sarakstā ir pietiekami pamatoti.

202. Ņemot vērā šādus pietiekami drošos faktus, Vispārējai tiesai nebija pienākuma prasīt Padomei sniegt papildu pierādījumus vai informāciju.

203. Ņemot vērā situāciju Sīrijā, būtu bijis neatbilstīgi pastiprināt Padomes pierādīšanas pienākumu un prasīt, lai papildus Vispārējās tiesā iesniegtajiem pierādījumiem tā sniegtu vēl citus objektīvus pierādījumus.

204. Lai reālajai situācijai Sīrijā pielāgotu to pierādījumu pakāpi, kurus varēja prasīt no Padomes, Savienības tiesai ir jāņem vērā, ka Sīrijas Arābu Republikā ir pilsoņu karš, kas apgrūtina piekļuvi pierādījumiem un objektīvai informācijai. Šajā kara kontekstā pašreiz pastiprinās arī tādas teroristu grupas nežēlība, ko sauc par "Islāma valsti". Pats *I. Anbouba* atzīst, ka pašreizējā situācija Sīrijā apgrūtina Padomes pierādīšanas pienākuma izpildi⁷¹.

205. Turklāt režīms, pret kuru ir vērsti ierobežojoši pasākumi, joprojām ir pie varas, kas izslēdz jebkādu Savienības sadarbību ar valsts iestādēm, lai iegūtu nepieciešamo informāciju vai pierādījumus.

206. Visbeidzot represiju pret civiliedzīvotājiem dēļ faktiski ir grūti, pat neiespējami, iegūt liecības no [tiem režīma] pretiniekiem, kuri dzīvo vai kuru radnieki dzīvo Sīrijā un kuri piekrīt, ka viņus identificē. No tā izrietošās izmeklēšanas grūtības un briesmas, kādām ir pakļauti informācijas sniedzēji, kavē precīzu pierādījumu iegūšanu par to personu darbību, kas sniedz atbalstu režīmam.

207. Kara apstākļu Sīrijā dēļ bija jāpielāgo Padomei uzliktais pierādīšanas pienākums. Jautāts par to tiesas sēdē, *I. Anbouba* turklāt ir atzinis, ka kara apstākļi Sīrijā apgrūtināja pierādījumu iesniegšanu un tādēļ bija jāmaina to reglamentējoši principi.

208. Ņemot vērā šo situāciju, Padome ir izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu, ja Savienības tiesā tā sniedz pietiekami konkrētu, precīzu un saskaņotu norāžu kopumu, kas ļauj konstatēt, ka pastāv pietiekama saikne starp personu, uz kuru attiecas līdzekļu iesaldēšanas pasākums, un apkaroto režīmu.

209. Iepriekš minētajā situācijā arī ir jāievēro līdzsvars attiecībā uz pierādīšanas pienākumu. Lai arī, protams, ar Tiesas judikatūru, kas ir izstrādāta spriedumā Komisija u.c./*Kadi* (EU:C:2013:518), nav saderīgi līdzekļu iesaldēšanas sarakstā iekļautajai personai uzlikt pienākumu sniegt negatīvu pierādījumu par iekļaušanas sarakstā iemeslu pamatotības trūkumu, ar šo judikatūru arī nebūtu jāuzliek pienākums Padomei sniegt neiespējamus pierādījumus, nosakot pārāk augstu pierādījumu pakāpi.

71 — Skat. atbildes raksta uz Komisijas iestāšanās rakstu 3. lpp.

210. Ņemot vērā šos apsvērumus, es, tāpat kā Vispārējā tiesa būtībā ir nospriedusi pārsūdzētajos spriedumos, uzskatu, ka Padome ir izpildījusi pierādīšanas pienākumu, kas tai ir uzlikts saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, kā to ir interpretējusi Tiesa savā spriedumā Komisija u.c./Kadi (EU:C:2013:518), pamatojot *I. Anbouba* iekļaušanas sarakstā iemeslus ar plaši zināmu faktu un neapstrīdētu faktu kopumu, kas pietiekami pierāda saiknes starp *I. Anbouba* un Sīrijas režīmu esamību.

211. Vispārējā tiesa turklāt bija nodrošinājusi iespēju, kas ir jādod jebkurai līdzekļu iesaldēšanas sarakstā iekļautajai personai, sniegt pierādījumus, ka tā tomēr nav saistīta ar attiecīgās trešās valsts režīmu, lai arī ir nopietnas norādes tās iekļaušanai to personu un vienību kategorijā, uz kurām attiecas kritērijs iekļaušanai sarakstā.

212. Pārsūdzētajos spriedumos vairākkārt ir norādīts, ka Vispārējā tiesa bija devusi *I. Anbouba* iespēju pierādīt pretējo, proti, to, ka viņš neguva labumu no režīma īstenotās politikas vai neatbalstīja šo režīmu. Šajā ziņā es atsaucos uz sprieduma T-563/11 41. un 42. punktu un sprieduma T-592/11 51. un 52. punktu, kā arī sprieduma T-563/11 45.–60. punktu un sprieduma T-592/11 63.–76. punktu, kuros Vispārējā tiesa uzsvēra, ka *I. Anbouba* bija dota iespēja pierādīt pretējo, un tā konkrēti pārbaudīja viņa iesniegtos pierādījumus tam, ka Padome bija pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka, būdams plaši pazīstams uzņēmējs Sīrijā, viņš sniedza ekonomisku atbalstu Sīrijas režīmam.

213. Pretēji *I. Anbouba* apgalvojumam Vispārējā tiesa tāpat ir ievērojusi sacīkstes principu un viņa tiesības uz aizstāvību.

214. Savās apelācijas sūdzībās *I. Anbouba* patiesi nav centies apstrīdēt attiecīgo vērtējumu par pretējiem pierādījumiem, kuru Vispārējā tiesa veica, pārbaudot viņa iesniegtos pierādījumus tam, ka viņš nebija sniedzis atbalstu Sīrijas režīmam. Katrā ziņā, kā tika norādīts, tā kā Padome ir izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu ierobežojošu pasākumu jomā, apelācijas tiesvedībā Tiesas kompetencē nav pārbaudīt veidu, kā Vispārējā tiesa ir vērtējusi *I. Anbouba* iesniegtos pierādījumus par pretējo⁷².

VIII – Secinājumi

215. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai

- noraidīt apelācijas sūdzības un
- piespriest *I. Anbouba* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

72 — Spriedums *Hüls/Komisija* (EU:C:1999:358, 65. punkts).